

Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin

na lata 2016-2023

Rypin 2018

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Spis treści

1.	Wprowadzenie i metodologia.....	5
2.	Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	10
2.1.	Dokumenty szczebla wojewódzkiego	10
	Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 (SPSWK-P 2020)	10
	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+	11
	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PZPWK-P)	12
2.2.	Dokumenty szczebla powiatowego	12
	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rypińskim na lata 2015- 2024	12
	Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Rypińskiego.....	13
2.4.	Dokumenty szczebla gminnego	14
	Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyń Region Północ	14
	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miasta Rypin na lata 2014-2020	14
	Strategia Rozwoju Miasta Rypin na lata 2014-2020	15
3.	Uproszczona diagnoza	16
3.1.	Lokalizacja	16
3.2.	Demografia	17
3.3.	Gospodarka mieszkaniowa	18
3.4.	Gospodarka.....	19
3.5.	Pomoc Społeczna	19
3.6.	Bezrobocie	20
3.7.	Potencjał środowiskowo-turystyczny	20
4.	Obszar zdegradowany.....	21
5.	Obszar rewitalizacji	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.	Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	29
	Sfera społeczna	31
	Sfera gospodarcza.....	34
	Sfera Środowiskowa	35
	Sfera techniczna oraz przestrzenno – funkcjonalna	35
7.	Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	38

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

8. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk	41
9. Lista planowanych inwestycji/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	43
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszu na obszarze objętym RP	59
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców w procesie rewitalizacji.....	67
12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	71
13. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	75
14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany otoczenia PR.....	80
Spis Tabel	85
Spis Rysunków.....	86
Załącznik 1	87
Załącznik 2	94

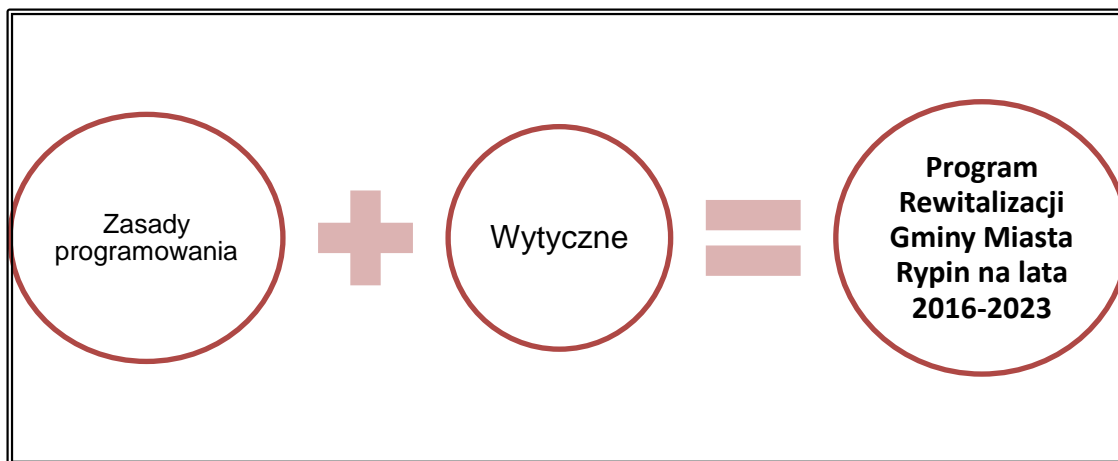
PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

1. Wprowadzenie i metodologia

Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 jest dokumentem strategicznym, określającym szereg działań związanych z poprawą życia ludności zamieszkującej obszar Gminy. Podstawą prawną do sformułowania niniejszego dokumentu były następujące opracowania:

- *Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020;*
- *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.*

Rysunek 1. Dokumenty będące podstawą do opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z definicją, rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonym w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne należy rozumieć jako wszelki przejaw prac związany z realizacją projektów, których podwalinę stanowi problem, wywodzący się głównie ze sfery społecznej, zdiagnozowany na danym obszarze. Zatem rewitalizacja to proces realizowania tych projektów.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Podstawą sporządzania dokumentu jest dokładna analiza Gminy Miasta Rypin skupiająca się na pięciu głównych sferach funkcjonowania Gminy. Spośród sfer poniższej listy, główny ciężar diagnozy spoczywa na pierwszej z wymienionych.

- **Społeczna;**
- Gospodarcza;
- Techniczna;
- Środowiskowa;
- Przestrzenno-funkcjonalna.

Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 został stworzony w zgodzie z Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 - dokumentowi, dzięki któremu istnieje możliwość pozyskania środków finansowych na realizację działań rewitalizacyjnych dokładnie opisanych w niniejszym opracowaniu. Możliwość uzyskania dofinansowania będzie uzależniona od spełnienia kryterium podstawowego, dotyczącego zakładanego rezultatu, który przełoży się na realizację jednego z celów zaprezentowanych na poniższym rysunku.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Rysunek 2. Oczekiwane cele wynikające z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych programu rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Struktura oraz charakter opracowania jakim jest Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023, została ściśle określona w dokumentach, które zostały wymienione powyżej. Dokument powinien składać się przynajmniej z następujących elementów, gwarantujących kompleksowość opracowania:

- Zgodność Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi;
- Uproszczona diagnoza Gminy Miasta Rypin;
- Obszar zdegradowany Gminy Miasta Rypin,
- Obszar rewitalizacji Gminy Miasta Rypin;
- Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji;
- Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- Cel rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczaniu negatywnych zjawisk;
- Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

- Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze;
- Mechanizmy włączenia mieszkańców

Elementy wypisane powyżej to obligatoryjne minimum, które zostało wzbogacone o elementy niezbędne w przypadku opracowywania Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Poza wyżej wymienionymi, niniejszy dokument posiada odpowiedni charakter. Cechy charakteryzujące Programy Rewitalizacji zostały dokładnie określone w Zasadach Programowania. Zestaw tych cech przyczynił się do odpowiedniego stworzenia dokumentu oraz w późniejszych etapach przyczynił się do jego realizacji.

Kompleksowość – polega na szerokim działaniu projektów rewitalizacji, które powinny działać rozlegle na wszystkie sfery danej gminy (społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną oraz środowiskową);

Koncentracji – zasada mówiąca o skumulowaniu działalności projektów rewitalizacyjnych na obszarze objętym rewitalizacją, aby działania określone w PR oddziaływały w sposób skonsolidowany i bezpośrednio dotyczyły przyczyny problemu. Jednakże dopuszcza się możliwość prowadzenia działań poza obszarem rewitalizacji, jeżeli jest to uargumentowane oddziaływaniem na problemy zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji.

Komplementarność – cecha ta dotyczy wielu przestrzeni na których działa program rewitalizacji. Począwszy od zagadnień dotyczących samych projektów, ich wzajemnego uzupełniania w sferze przestrzennej oraz zwalczania problemów na danym obszarze (**komplementarność przestrzenna i problemowa**). Poprzez zagadnienia logistyczne związane z zapewnieniem sprawnego systemu zarządzania nad realizacją programu (**kompleksowość proceduralno-instytucjonalna**). Skończywszy na zapewnieniu płynności finansowej związanej z obsługą i realizacją programu rewitalizacji (**komplementarność źródeł finansowania**).

Partycypacja społeczna – główna, o ile nie zasadnicza zasada dotycząca sporządzania oraz realizacji programu rewitalizacji. Wynika z priorytetowego zadania rewitalizacji, czyli pozytywnego oddziaływania na sferę społeczną. Proces partycypacji

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

społecznej rozpoczyna się już w początkowej fazie tworzenia PR, to wtedy odbywają się pierwsze konsultacje społeczne dotyczące głównych problemów na terenie danej gminy i sposobów ich niwelowania. Sporządzony dokument również poddaje się pod osąd społeczeństwa. Wychodzi się z założenia, że im większa grupa interesariuszy bierze udział w procesie konsultacji, tym późniejsza realizacja wiązać się będzie z pełną realizacją założeń i celów programu rewitalizacji.

Rysunek 3. Charakterystyka Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023

Źródło: Opracowanie własne

2. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Główną istotą tworzenia i realizacji programów rewitalizacji dla gmin jest poprawa sytuacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ciężar odpowiedzialności za dobro i stan życia mieszkańców gminy spada na władze samorządowe. To one poprzez tworzenie analiz wyznaczają wizję gminy oraz stawiają przed sobą zadania pomagające w jej realizacji.

Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 jest dokumentem strategicznym. Jednocześnie jest jednym z narzędzi pomocnych w realizacji strategii rozwoju gminy, należy więc zachować klarowność materializacji wizji Gminy. Konieczne jest zatem wykazanie spójności pomiędzy Programem Rewitalizacji, a pozostałymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi, obowiązującymi na terenie Gminy Miasta Rypin. Zgodnie z powyższym, konieczne jest przeprowadzenie weryfikacji głównych celów Programu Rewitalizacji z dokumentami szczebla wojewódzkiego powiatowego oraz gminnego:

2.1. Dokumenty szczebla wojewódzkiego

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 (SPSWK-P 2020)

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest integralną częścią Strategii Rozwoju Województw. Jest to narzędzie pomocnicze, wytyczające możliwe kierunki rozwoju społecznego województwa kujawsko-pomorskiego. Program Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin jest spójny z następującymi celami określonymi w SPSWK-P 2020:

- **Priorytet 1. Zwiększenie obszarów włączenia społecznego**
 - **Cel szczegółowy 1.1.** Wsparcie działalności społeczno-zawodowej mieszkańców regionu;
 - **Cel szczegółowy 1.2.** Tworzenie i rozwój systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

- **Cel szczegółowy 1.3.** Rozwój działań skierowanych na aktywizację społeczną i zawodową osób szczególnego ryzyka, w tym niepełnosprawnych i bezdomnych.
- **Priorytet 3. Wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców regionu**
 - **Cel szczegółowy 3.1.** Rozwój działań mających na celu kształtowanie i promowanie odpowiedzialnego pełnienia ról społecznych
 - **Cel szczegółowy 3.2.** Wzmacnianie i rozwój partycypacji społecznej
- **Priorytet 4. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom przemian demograficznych**
 - **Cel szczegółowy 4.1.** Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób starszych
- **Priorytet 5. Rozwój i wzmacnianie współpracy podmiotów mających wpływ na regionalną politykę społeczną.**
 - **Cel szczegółowy 5.1.** Optymalizacja procesów współpracy w obszarze polityki społecznej

**Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020
– Plan Modernizacji 2020+**

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+ została przyjęta decyzją Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, na mocy uchwały XLI/693/13 dnia 21 października 2013 roku. Dokument ten, poprzez dogłębną i rzetelną diagnozę województwa, określa priorytety rozwojowe (konkurencyjna gospodarka, modernizacja wsi i miast oraz nowoczesne społeczeństwo), w których ducha wpisują się Program Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Spójność zapisów Programu ze Strategią występuje w następujących priorytetach oraz celach strategicznych:

1. **Priorytet:** Konkurencyjna gospodarka
 - a. **Cel strategiczny:** Gospodarka i miejsca pracy.
2. **Priorytet:** Modernizacja przestrzeni wsi i miast
 - a. **Cel strategiczny:** Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

**Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego
(PZPWK-P)**

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego został przyjęty decyzją Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, na mocy ustawy nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 roku. PZPWK-P spełnia rolę ogniwa pomiędzy planowaniem krajowym, a planowaniem miejscowym, co decyduje o jego negocjacyjnej funkcji mogącej powstać w różnicach interesów lub konfliktach pomiędzy rozwiązaniami ogólnokrajowymi, a koncepcjami rozwoju lokalnego.

1. Zwiększenie atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim jako pochodnej jego walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, wysoce sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym.

Program Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2020 wykazuje pełną zgodność z wyżej określonym celem Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

2.2. Dokumenty szczebla powiatowego

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rypińskim
na lata 2015-2024**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rypińskim na lata 2015-2024 została przyjęta decyzją Rady Powiatu na mocy uchwały nr IX/68/2015 z dnia 28 października 2015 roku. Dokument ten zawiera szereg zasad i celów z którymi opracowanie pn. "Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023" wykazuje zgodność.

1. Ograniczenie zjawiska bezrobocia poprzez odpowiednią politykę rynku pracy w powiecie rypińskim.

- a. Skuteczna aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych – rozwój mobilności zawodowej i przestrzennej;
- b. Stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich w kierunkach zgodnych z oczekiwaniami rynku pracy;

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

- c. Integracja społeczna i adaptacja zawodowa osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy;

2. Rozwój systemu wspierania osób starszych

- a. Oddolna inicjatywa ustawodawcza.

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Rypińskiego

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Rypińskiego stanowi zbiór wytycznych dotyczących postawionych celów, zadań i środków ich realizacji na podstawie specyfiki analizowanego obszaru. Przedstawia zarys ogólny oraz szczegółowy, określający kierunek działań władz Powiatu, zachowując jednocześnie elastyczność, dając możliwość wprowadzania zmian określonych jego elementów. Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 wykazuje zupełną zgodność z następującymi celami określonymi w ORSG:

- **Cel Strategiczny 2. Zdrowe zintegrowane społeczeństwo**
 - **Cel Operacyjny 2.2.** Skuteczna aktywizacja osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
 - **Cel Operacyjny 2.5.** Promocja edukacji przedszkolnej.
- **Cel strategiczny 3. Kreowanie systemu kształcenia w oparciu o wymogi rynku pracy**
 - **Cel operacyjny 3.1.** Przystosowanie placówek edukacyjnych oraz wyposażenie ich w sprzęt niezbędny do podnoszenia jakości kształcenia;
 - **Cel operacyjny 3.2.** Kształcenie skierowane na rozwijanie kluczowych kompetencji uczniów.
 - **Cel operacyjny 3.3.** Wspomaganie rozwoju i szkolenie nauczycieli.
 - **Cel operacyjny 3.4.** Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego, szczególnie na poziomie gimnazjum.
- **Cel Strategiczny 4. Opieka nad lokalnym dziedzictwem kulturowym**
 - **Cel operacyjny 4.1.** Rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

2.4. Dokumenty szczebla gminnego

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Północ

Celem działania Stowarzyszenia jest wykształcenie czynnej postawy w działaniu na rzecz własnego rozwoju, a także umiejętności porozumiewania się, wyrażania własnych opinii, umiejętności wypracowania kompromisu na rzecz wspólnego dobra. Program Rewitalizacji wpisuje się w realizację następujących celów Lokalnej Strategii:

- **Cel ogólny nr 3:** Rozwój spójności społecznej obszaru „Stowarzyszenia LGD Gmin Dobrzyńskich Region Północ” do 2023 r.
 - **Cel Szczegółowy 3.2.:** Wzrost wykorzystania potencjału społeczno-gospodarczego środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na obszarze „Stowarzyszenie LGD Gmin Dobrzyńskich Region Północ” do 2023
 - **Przedsięwzięcie 3.2.1.:** Rewitalizacja społeczno-gospodarcza miejscowości wiejskich.
 - **Przedsięwzięcie 3.2.2.:** Tworzenie warunków dla wzmocnienia aktywnej integracji o charakterze środowiskowym i wsparcie animacji i przedsiębiorczości społecznej

Program Rewitalizacji umożliwi osiągnięcie następujących wskaźników LSR:

- Liczba dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym korzystających ze świetlic środowiskowych/Klubów młodzieżowych;
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie
Gminy Miasta Rypin na lata 2014-2020

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miasta Rypin na lata 2014-2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Program Rewitalizacji jest spójny z przedstawionymi poniżej celami strategicznymi SRPS:

- **Cel strategiczny 1.** Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Miasta Rypin.
- **Cel strategiczny 2.** Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznym rodzin z terenu Gminy Miasta Rypin.
- **Cel strategiczny 5.** Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób starszych i chorych w społeczności lokalnej.

Strategia Rozwoju Miasta Rypin na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Miasta Rypin na lata 2014-2020 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Miasta Rypin. Implikuje ona przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju. W dokumencie określono cele, z którymi spójność wykazuje Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Cele te przedstawiają się następująco:

- **Cel Strategiczny I. Rozwój gospodarczy Miasta Rypin**
 - **Cel Operacyjny I.4.** Przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie aktywizacji zawodowej mieszkańców.
- **Cel Strategiczny II. Rozwój infrastruktury technicznej**
 - **Cel Operacyjny II.4.** Poprawa infrastruktury mieszkaniowej;
 - **Cel Operacyjny II.5.** Zapewnienie ładu przestrzennego.
- **Cel strategiczny III. Wzrost atrakcyjności mieszkaniowej Miasta Rypin**
 - **Cel Operacyjny III.1.** Zagwarantowanie dzieciom i młodzieży dostępu do edukacji na najwyższym poziomie;
 - **Cel Operacyjny III.2.** Promowanie włączenia społecznego i aktywności mieszkańców;

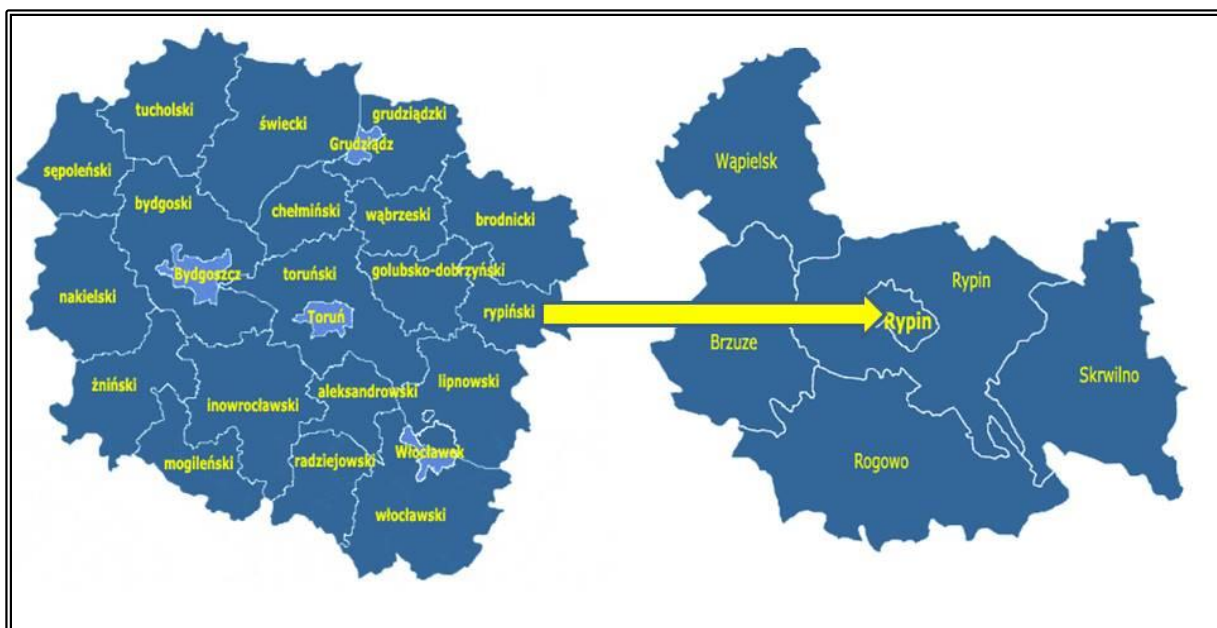
**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

3. Uproszczona diagnoza

3.1. Lokalizacja

Gmina Miasto Rypin zlokalizowana jest we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w centralnej części powiatu rypińskiego. Miasto zamieszkuje 16 894 obywateli na łącznej powierzchni 10,96 km².

Rysunek 4. Lokalizacja Gminy Miasta Rypin na tle województwa Kujawsko-Pomorskiego i powiatu rypińskiego

Źródło: gminy.pl

Miasto Rypin otoczone jest przez gminę wiejską, dla której to jest centralnym punktem kulturalnym, oświatowym oraz przedsiębiorczym. Przez teren Gminy przebiegają główne szlaki komunikacyjne powiatu, są to następujące drogi wojewódzkie: DW534, DW560, DW563 oraz DW557 oraz gęsta sieć dróg gminnych o długości ponad 25 km. Poniżej przedstawiono dokładny plan Gminy Miasta Rypin.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Rysunek 5. Plan miasta Rypin

Źródło: <http://www.mrypin.e-mapa.net/>

3.2. Demografia

Sytuacja demograficzna Gminy Miasta Rypin jest odzwierciedleniem sytuacji społecznej. Rozkłady wieku, płci czy też salda migracji i przyrostu naturalnego związane są z zakresem problemów na danym obszarze. Podczas diagnozy ludności na terenie Miasta posłużono się danymi statystycznymi zaczerpniętymi ze stron Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2010-2015 (bądź 2010-2014 w przypadku braku aktualnych). Wnioski wynikające z analizowanych danych wypunktowano poniżej.

- **Zmniejszająca się liczba mieszkańców** – w całym analizowanym okresie tj. w latach 2010-2015 odnotowano spadek przyrostu ludności na terenie Miasta równy niemalże 2%, proces ten zauważono głównie w grupie mężczyzn (-2,32%).

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

- **Pogłębiające się dysproporcje płci** – wartość wskaźnika feminizacji, mówiącego o liczbie kobiet przypadającej na 100 mężczyzn z roku na rok się zwiększa. Wpływa to na tryb postępowania władz lokalnych związanych z zagospodarowaniem terenu, dostępem do specjalistycznych usług medycznych, czy też oferty kulturalno-rozrywkowej.
- **Starzenie się społeczeństwa** – analiza wieku ekonomicznego mieszkańców Gminy Miasta Rypin wskazuje, na szybko postępujący proces starzenia się. Świadczy o tym przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym (25,21%), przy jednoczesnym spadku ludności w wieku produkcyjnym (-8,52) i przedprodukcyjnym (-5,77).
- **Emigracja ludności z terenu Gminy Miasta Rypin** – w roku 2015 na teren Miasta zdecydowało się przenieść 121 osób. Jednakże saldo migracji za rok 2015 osiągnięte dla Miasta wyniosło -141. Zatem liczba osób opuszczających Rypin była ponad dwukrotnie wyższa od liczby przybywających. Jest to istotny powód będący przyczynkiem hamującym możliwości rozwojowe.
- **Ujemny przyrost naturalny** – stosunek urodzeń żywych do zgonów na terenie Miasta w roku 2015 przyjął najniższą wartość w analizowanym okresie -2,3. Jest to wynikiem dysproporcji wiekowej wśród mieszkańców.

3.3. Gospodarka mieszkaniowa

Sytuacja związana z gospodarką mieszkaniową, bądź inaczej mówiąc z zasobami mieszkalnictwa na terenie Gminy Miasta Rypin została przeanalizowana pod kontem liczby oraz powierzchni mieszkań, ale i również wyposażenia w sieci: gazowe, wodociągowe oraz kanalizacyjne.

- **Rosnące wartości związane z mieszkalnictwem** – na przestrzeni analizowanego okresu wzrosły wartości związane z liczbą mieszkań na terenie Miasta Rypina – 3,69%, liczby izb mieszkalnych – 3,66%, oraz powierzchni użytkowej – 4,34%.
- **Wysoki dostęp do sieci kanalizacyjnej** – z roku na rok przybywa liczba osób przyłączonych do kanalizacji miejskiej. W roku 2014 zaledwie 3,13% wszystkich mieszkańców nie było jeszcze użytkownikami sieci kanalizacyjnej.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

- **Wysoki stopień podłączenia do sieci wodociągowej** – niemalże wszyscy spośród mieszkańców Gminy zostali połączeni do tego typu sieci (99,99%).
- **Niski stopień gazyfikacji** – zaledwie 0,1494% ludności z terenów Gminy Miasta Rypin jest podpiętych do sieci gazowej. Jest dosyć znikoma wartość, mieszkańcy zmuszeni są do korzystania z ogrzewania wynikającego ze spalania wysokoemisyjnych paliw.

3.4. Gospodarka

Sytuacja gospodarcza oddziałuje w sposób bezpośredni na działanie społeczeństwa. Wysoko rozwinięta struktura gospodarcza na danym terenie przekłada się na niski procent bezrobocia, co przekłada się na znikome uzależnienie od pomocy społecznej i niskiej szkodliwości ubóstwa. W związku z powyższym przeanalizowano strukturę podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Miasta Rypin, a wnioski z analiz wypunktowano poniżej.

- **Nadmierne skumulowanie gospodarcze** – co trzeci przedsiębiorca (35% spośród wszystkich przedsiębiorców) sektora prywatnego działa w sekcji zajmującej się handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle.
- **Podmioty gospodarcze** – liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności wykazuje w ostatnich latach nieznaczną tendencję spadkową tj. w 2014 r. wynosi 1 117, a rok później 1 115. Jest to bardzo niewielka zmiana, która świadczy o dobrej kondycji i stabilności przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy Miasta Rypin.

Pomoc Społeczna

Pomoc związana z zagwarantowaniem środków wsparcia dla rodzin/osób znajdujących się w trudnej sytuacji jest udzielana w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Do analizy zostały wykorzystane dane pozyskane z corocznych sprawozdań sporządzanych przez dyrektora MOPS w Rypinie.

- ✓ **Uzależnienie od Pomocy Społecznej** – w roku 2015 ze środowiskowej pomocy oferowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

korzystało 12,43% wszystkich mieszkańców. Wskaźnik ten informuje, że 823 rodziny z terenów Miasta zostało zmuszone, poprzez trudną sytuację finansową skorzystać z usług tej instytucji.

3.5. Bezrobocie

Jednym z głównych wyznaczników poziomu życia mieszkańców oraz skali występowania problemów społecznych w danej gminie jest bezrobocie. Mimo, że stopa bezrobocia w roku 2015 dla Gminy Miasta Rypin wyniosła zaledwie 9,19%, to istnieje problem z poziomem zatrudnienia wśród kobiet. Stosunek kobiet bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rypinie do liczby kobiet w wieku produkcyjnym wskazuje że niemal co ósma kobieta nie posiada zatrudnienia (12,35%).

3.6. Potencjał środowiskowo-turystyczny

Potencjał środowiskowo-turystyczny Miasta Rypin, odpowiednio wykorzystany daje możliwości zniwelowania negatywnych zjawisk zwłaszcza ze sfery społecznej. Poniżej wypisano wnioski wynikające z dokładnej analizy Gminy Miasta Rypin pod kątem potencjału.

- ✓ **Bogata sieć sportowo-rekreacyjna** na terenie gminy znajduje się wiele obiektów infrastruktury zapewniającej możliwość czynnego uprawiania sportu oraz spędzania wolnego czasu przez mieszkańców np. Rypińskie Centrum Sportu, dwa kompleksy sportowe „Orlik”, Skatepark oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.
- ✓ **Bogate zaplecze historyczne i architektoniczne** – dobrze wyeksponowana i rozreklamowana baza unikatowych zabytków może przełożyć się na rozwój turystyki, zwłaszcza z pobliskich terenów. Na sieć składa się: Kościół rzymskokatolicki p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa parafii św. Stanisława Kostki, Kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kaplica pod wezwaniem św. Barbary, ZGODA – dawniej budynek Rypińskiego Towarzystwa Kredytowego, „Dom Kaźni” obecnie Muzeum Ziemi

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Dobrzyńskiej, Astrobaza przy Zespole Szkół Miejskich, Cmentarz Żydowski w Rypinie, Cmentarz Ewangelicki.

4. Obszar zdegradowany

Obszar zdegradowany według definicji, zawartej w wytycznych dotyczących sporządzania programów rewitalizacji, oznacza przestrzeń o nadmiernym skumulowaniu negatywnych czynników, problemów, pochodzących zwłaszcza ze sfery społecznej, środowiskowej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Zasady wyznaczania (delimitacji) obszarów zdegradowanych zostały dokładnie określone w Zasadach Programowania. W przypadku Gminy Miasta Rypin odniesiono się do algorytmu stworzonego dla miast województwa kujawsko-pomorskiego. Poniżej dokładnie opisano sposób postępowania, którego efektem jest wyznaczenie obszarów o nadmiernym skoncentrowaniu się negatywnych zjawisk, zwłaszcza dotyczących sfery społecznej.

- ✓ Gmina Miasta Rypin została podzielona na podobszary, których powierzchnia nie przekraczała 20% powierzchni Gminy oraz nie są zamieszkiwane przez więcej niż 30% wszystkich mieszkańców Rypina.
 - Obszar I – obejmował następujące odcinki: ul. Kępa, ul. Spacerowa, ul. Piłsudskiego, ul. Mleczarska, ul. Wójtostwo, ul. Rzeźnicza, ul. Piaski, ul. Brzozowa, ul. Sikorskiego, ul. Żytnia.

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności Obszaru I w stosunku do Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar I	1 320	182
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	7,81%	16,61%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- Obszar II – w skład obszaru wchodzi: ul. 1 Maja, ul. 11 Listopada, ul. 3 Maja, ul. Asnyka, ul. Brzechwy, ul. Bukowa, ul. Cholewińskiego, ul. Dłutka, ul. Dworcowa, ul. Gałczyńskiego,

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

ul. Koszarowa, ul. Kwiatowa, ul. Leśmiana, ul. Lipowa, ul. Mickiewicza,
ul. Nowa, ul. Podlesia, ul. Reymonta, ul. Słoneczna, ul. Tuwima,
ul. Willowa, ul. Wojska Polskiego, ul. Zielona.

Tabela 2. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru II w odniesieniu do powierzchni Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar II	5 005	136
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	29,63%	12,41%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- Obszar III – obszar ten obejmuje teren Nowego Osiedla.

Tabela 3. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru III w odniesieniu do całej Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar III	975	4
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	5,77%	0,36%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- Obszar IV – tworzą ul. Bohaterów Czerwca oraz odcinek ul. Mławskiej od nr 47.

Tabela 4. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru IV w odniesieniu do całej Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar IV	402	61
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	2,38%	5,57%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- Obszar V – w skład tego terenu wchodzi ul. Polna, ul. Dojazdowa, ul. Wiejska, ul. Kostrzał, ul. Sadowa, oraz ul. Wiśniowa.

Tabela 5. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru V w odniesieniu do powierzchni Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar V	205	217

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	1,21%	19,80%
---	-------	--------

Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- Obszar VI – tworzą go: odcinek ul. Mławskiej od nr 1 do nr 46, ul. Wesoła, ul. Nowy Rynek, ul. Młyńska, ul. Sommera, ul. Kolorowa, ul. Lissowskiego, ul. Żeromskiego, ul. Prusa, ul. Konopnickiej, ul. Nałkowskiego, ul. Słowackiego, ul. Norwida, ul. Cicha, ul. Wilcza Łapa, ul. Ogrodowa.

Tabela 6. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru VI w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar VI	5 034	140,4
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	29,80%	12,81%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- Obszar VII – obszar ten tworzą: ul. Warszawska, ul. Lisiny, ul. Spokojna, ul. Łączna, ul. Zacisze, ul. PCK, ul. Wodna, ul. Karczówka.

Tabela 7. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru VII w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar VII	2 019	219
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	11,95%	19,98%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- Obszar VIII – w skład wchodzi: odcinek ul. Kościuszki od nr 10, ul. Toruńska, ul. Podgórna, ul. Miła, ul. Pogodna, ul. Podmiejska, ul. Sportowa, ul. Osiedle Sportowe oraz ul. Lipnowska.

Tabela 8. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru VIII w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar VIII	896	125
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	5,30%	11,41%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

- Obszar IX – tworzą go ul. 21 Stycznia, ul. Chojeckiego, ul. Garncarska, ul. Gdańska, ul. Jana Pawła II, ul. Kilińskiego, ul. Rynek, ul. Zduńska, ul. Nadrzeczna, ul. Kościuszki od nr 1 do nr 10, ul. Plac Sienkiewicza.

Tabela 9. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru IX w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar IX	1 038	11,6
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	6,14%	1,06%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

- ✓ Kolejnym etapem delimitacji było przeprowadzenie dokładnej diagnozy obejmującej nadmierne skumulowanie się negatywnych zjawisk zwłaszcza sfery społecznej, dla poszczególnych obszarów Gminy Miasta Rypin.
- ✓ Do diagnozy wybrano trzy następujące wskaźniki dotyczące sfery społecznej:
 - Obszar należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia;
 - Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3 – 5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym;
 - Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.
- ✓ Z kolei ze sfery pozastołecznej w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego posłużono się następującymi wskaźnikami:
 - Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (dla obszarów I,II,IV,V,VI,VII,VIII, IX);
 - Liczba budynków, budowli których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru (dla obszaru nr III).

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Tabela 10. Wskaźniki dla Gminy Miasta Rypin

Wyszczególnienie	Obszar I	Obszar II	Obszar III	Obszar IV	Obszar V	Obszar VI	Obszar VII	Obszar VIII	Obszar IX	Gmina Miasta Rypin
o Obszar należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia;										
Wartość wskaźnika	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	N/d%
Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym										
Liczba dzieci w wieku 3-5 objętych wychowaniem przedszkolnym	36	124	26	0	11	105	82	17	28	429
Liczba dzieci w wieku 3-5 zamieszkujących dany obszar	41	144	36	0	11	123	97	22	35	509
Wartość wskaźnika	87,80%	86,11%	72,22%	0,00%	100,00%	85,37%	84,54%	77,27%	80,00%	84,28%
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze										
Liczba osób bezrobotnych	88	255	130	5	9	300	123	69	103	1 082
Liczba osób w wieku produkcyjnym	849	3286	663	275	123	3471	1373	609	706	11 355
Wartość wskaźnika	10,37%	7,76%	19,61%	1,82%	7,32%	8,64%	8,96%	11,33%	14,59%	9,53%
Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru										

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Powierzchnia przestrzeni zdegradowanej	0	0	X	0	0	0	0	9,74	1,16	10,90
Powierzchnia ogółem	182	136	X	61	217	140,4	219	125	11,6	1 096,00
Wartość wskaźnika	0,00%	0,00%	X	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	7,79%	10,00%	0,99%
Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego rodzaju										
Liczba budynków, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwiają ich użytkowanie	X	X	15	X	X	X	X	X	X	219
Ogół budynków	X	X	25	X	X	X	X	X	X	2 055,00
Wartość wskaźnika	X	X	60,0%	X	X	X	X	X	X	10,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

	2013		2014		2015	
	Rypin	Województwo	Rypin	Województwo	Rypin	Województwo
sprawdzian szóstoklasisty	22,25	22,76	23,51	24,43	62	64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

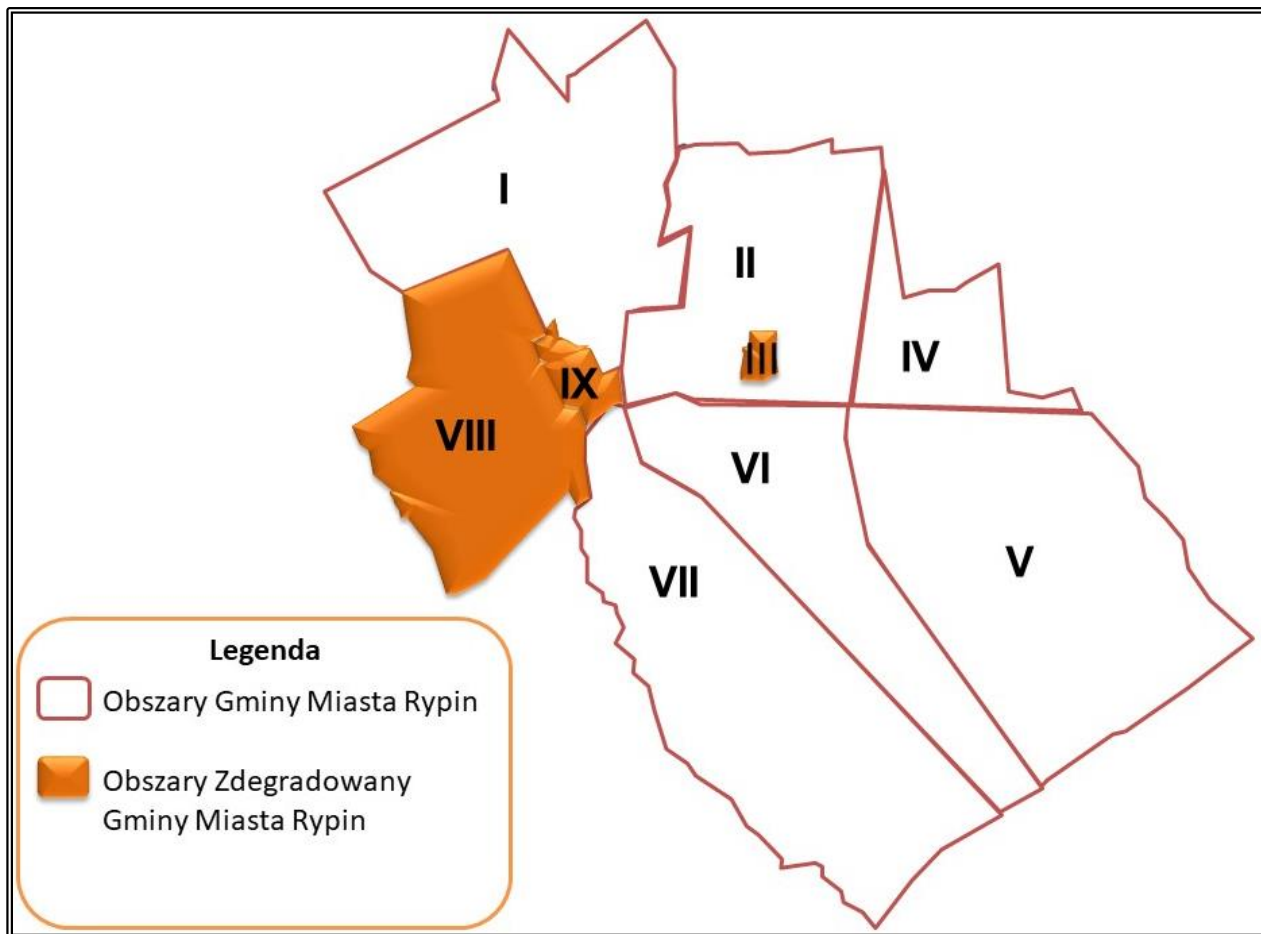
Zgodnie z Zasadami Programowania za obszar zdegradowany można uznać obszar, w którym minimum dwa badane wskaźniki osiągną wartości mniej korzystne niż średnia dla Gminy (w tym minimum jeden wskaźnik ze sfery społecznej i przynajmniej jeden ze

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

wskaźników przyjmujący wartość mniej korzystną od średniej wartości dla Gminy ze sfery spoza społecznej). Zatem spośród dziewięciu obszarów, aż trzy posiadają nadmierne skumulowanie się negatywnych zjawisk. Obszarami tymi są: Obszar III, Obszar VIII, Obszar IX. Reasumując, dalsze etapy delimitacji obszaru rewitalizacji ograniczą się do tych trzech wyznaczonych terenów Gminy Miasta Rypin.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Rysunek 6. Obszar zdegradowany zdiagnozowany na terenie Gminy Miasta Rypin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Tabela 11. Wielkość obszaru zdegradowanego Gminy Miasta Rypin w 2015r.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
Obszar Zdegradowany	2 909	140,6
W stosunku do całej Gminy Miasta Rypin	17,22%	12,83%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

5. Obszar rewitalizacji

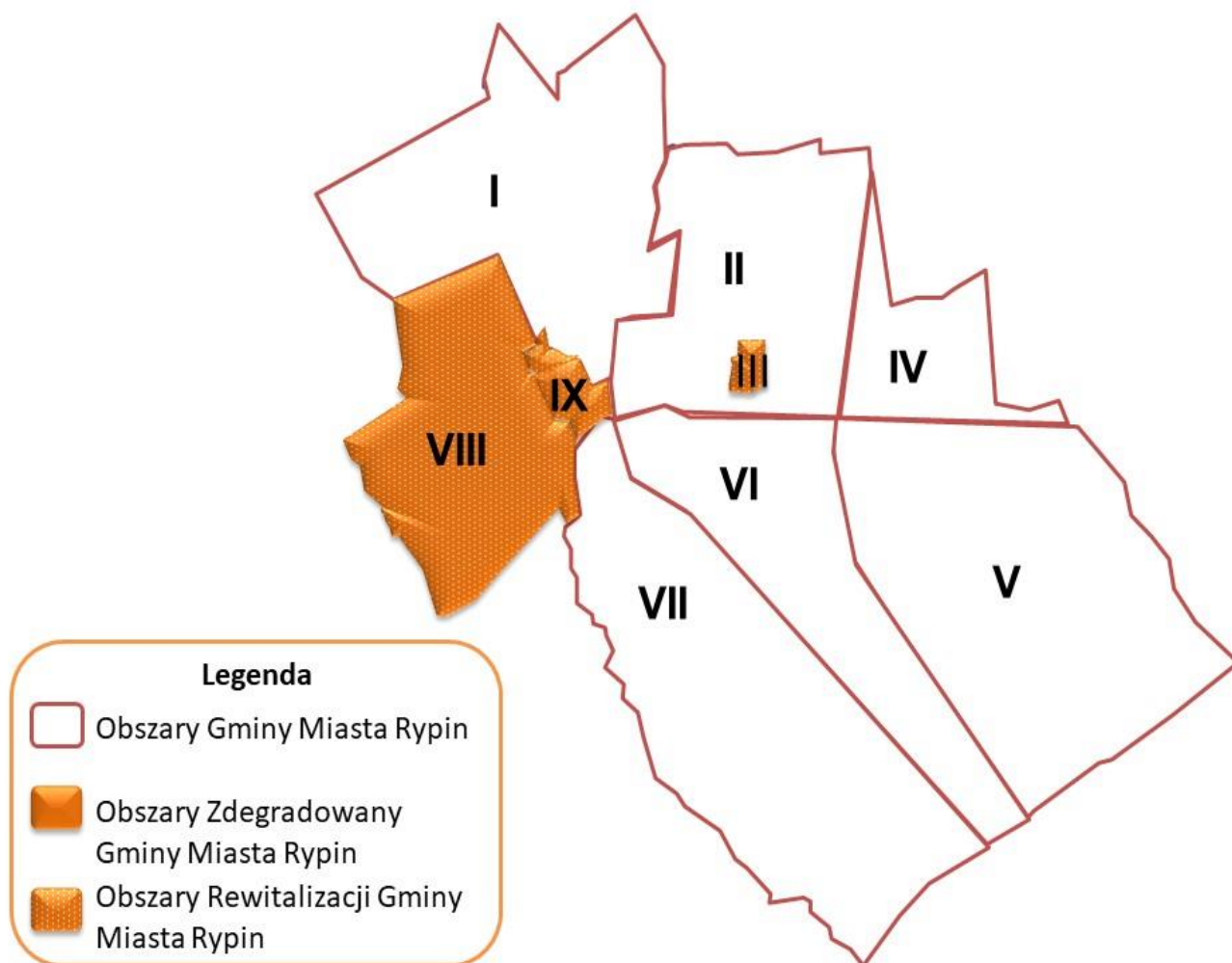
Obszar rewitalizacji to teren, który został wyłoniony spośród obszaru zdegradowanego, na którym istnieje potencjał, który zostanie wykorzystany podczas realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dalszej części dokumentu.

Zgodnie z wytycznymi obszar rewitalizacji nie może zajmować więcej niż 20% powierzchni Gminy Miasta Rypin oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców.

Obszar rewitalizacji w przypadku gmin miejskich województwa kujawsko-pomorskiego powinien zostać wyłoniony z obszaru zdegradowanego. Na podstawie informacji zawartych w rozdziale czwartym, należy przejść do kolejnego kroku delimitacji pozwalającej na wyłonienie rewitalizowanych terenów, wynika to z faktu, że obszar zdegradowany nie mieści się w założonym maksimum (30% mieszkańców i 20% powierzchni, w przypadku obszaru zdegradowanego 17,22% ludności i 12,83% obszaru Miasta Rypin). Ze względu na brak przekroczeń liczby mieszkańców oraz powierzchni, cały obszar zdegradowany został uznany za obszar rewitalizacji Gminy Miasta Rypin.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Rysunek 7. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego Gminy Miasta Rypin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji jest podstawą do wytypowania kluczowych przedsięwzięć odpowiadających na zdiagnozowane poniżej problemy. Diagnoza zostanie podzielona na pięć obszarów, które odnoszą się będą tylko do terenu wyznaczonego na rysunku nr.11.

Przeprowadzona analiza miała charakter kompleksowy, ponieważ obejmowała wszystkie istotne sfery z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych, tj.

- a) społeczną, która powinna zawierać pogłębione podejście do kwestii społecznych, głównie w zakresie: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu kapitału społecznego;
- b) gospodarczą – w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- c) środowiskową – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, bądź stanu środowiska;
- d) przestrzenno-funkcjonalną – w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- e) techniczną – w szczególności w zakresie stanu technicznego obiektów budowlanych.

Sfera społeczna

Pomoc społeczna

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Tabela 12. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze w 2015r.

Wyszczególnienie	Obszar III	Obszar VIII	Obszar IX	Gmina Miasta Rypin
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze				
Wartość wskaźnika	37,03%	21,99%	33,33%	12,44%

Źródło: Opracowanie własny na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Na całym wyznaczonym obszarze rewitalizacji widoczne jest duże uzależnienie mieszkańców od pomocy społecznej, co świadczy o tym, że wiele osób i rodzin w tej części gminy zmagają się z tzw. niesamodzielną ekonomiczną i ubóstwem. Szczególnie duże natężenie tej niekorzystnej sytuacji widoczne jest na obszarach III i IX, gdzie ze świadczeń pomocy społecznej korzysta ponad jedna trzecia ludności. Występowanie powyższych problemów skutkuje pogłębianiem się sytuacji kryzysowej zarówno wśród dorosłych, jak i młodzieży oraz może mieć wpływ na niskie wyniki osiągane na egzaminach zewnętrznych. Ważne jest też przekazywanie pozytywnych wzorów oraz postaw dzieciom i młodzieży, które wywodzą się z rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Edukacja

Tabela 13. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w 2015r.

Wyszczególnienie	Obszar III	Obszar VIII	Obszar IX	Gmina Miasta Rypin
Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym				
Wartość wskaźnika	72,22%	77,27%	80,00%	84,28%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych USC w Rypinie

Z diagnoz przeprowadzonych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Miasta Rypin wynika, że nie wszystkie dzieci w wieku od 3-5 lat mają dostęp do oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych na terenie Gminy. Brak kontaktu z rówieśnikami, zwłaszcza na tak wczesnym etapie rozwoju młodych ludzi, jest inwestycją w przyszłe prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. To właśnie te pierwsze etapy edukacji kształtują łatwość w zawieraniu relacji. Ich brak może

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

skutkować trudniejszą adaptacją dzieci w grupach. Wiek przedszkolny to idealny moment na rozbudzanie chęci zdobywania nowej wiedzy oraz pasji związanej z aktywnością sportową, artystyczną czy też naukową. Brak miejsca w oddziałach przedszkolnych, poza znaczącym oddziaływaniem na dzieci w wieku 3-5 lat, wpływa niekorzystnie na wyniki osiągnięte przez dzieci i młodzież na dalszych etapach edukacji. Z kolei poprzez utworzenie dodatkowego oddziału przedszkolnego matki będą miały szansę podjąć zatrudnienie lub otworzyć własną działalność. W przypadku kobiet, które zdecydowały się na macierzyństwo, powrót do pracy jest utrudniony i nader często oznacza wypadnięcie z rynku pracy i przejście w stan bezrobocia długotrwałego.

Tabela 14. Analiza poziomu kształcenia na obszarze rewitalizacji w 2015r.

Wyszczególnienie	Obszar III	Obszar VIII	Obszar IX	Gmina Miasta Rypin
Obszar należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia				
Wartość wskaźnika	TAK	TAK	TAK	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku

Cały obszar rewitalizacji po analizie wyników osiągniętych na sprawdzianie szóstoklasistów został zaliczony do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia. Z uwagi na zdiagnozowany problem niskiego poziomu kształcenia nieodzowna jest interwencja, która doprowadzi do zwiększenia efektywności oraz jakości kształcenia w szkołach Gminy Miasta Rypin poprzez wdrożenie nowoczesnych metod uczenia, które przyczynią się do poprawy wyników osiągniętych na egzaminach zewnętrznych. Zaplanowane działania wpłyną pozytywnie na wzrost wyników nauczania osiągniętych przez uczniów w placówkach oświatowych na terenie gminy oraz wzrost aktywności społecznej na obszarach problemowych.

Bezrobocie

Tabela 15. Dane dot. osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji w 2015r.

Wyszczególnienie	Obszar III	Obszar VIII	Obszar IX	Gmina Miasta Rypin
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze				

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Wartość wskaźnika	19,61%	11,33%	14,59%	9,53%
--------------------------	---------------	---------------	---------------	--------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych USC w Rypinie i PUP w Rypinie

Dane dotyczące bezrobocia na obszarze rewitalizacji wskazują, że problem aktywności zawodowej mieszkańców tego obszaru jest dość znaczący. Największy poziom bezrobocia zdiagnozowano na obszarze III, którego co piąty mieszkaniec w wieku produkcyjnym nie posiada zatrudnienia. Niewiele lepiej sytuacja prezentuje się w pozostałych obszarach. Taka sytuacja wymaga zdecydowanych i przemyślanych działań badających przyczynę tego stanu rzeczy. Brak możliwości znalezienia zatrudnienia powoduje powstanie negatywnych konsekwencji, wśród których można wyróżnić m.in. dezaktualizację doświadczeń zawodowych czy spadek poczucia własnej wartości. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te nasilają się i rodzą takie zjawiska jak: ubóstwo, izolację, a także wycofywanie się z życia społecznego. Z tego powodu część działań rewitalizacyjnych o komponentie społecznym powinna być skierowana na podnoszenie kwalifikacji osób z grup defaworyzowanych.

Sfera gospodarcza

Sfera gospodarcza jest ważnym wykładnikiem poziomu życia mieszkańców, ponieważ ma wpływ przede wszystkim na zatrudnienie. Przeprowadzona analiza obejmuje głównie liczbę podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji, ale też kondycję lokalnych przedsiębiorstw.

Tabela 16. Podmioty gospodarcze na obszarze rewitalizacji w 2015r.

Obszar	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba ludności	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców
III	20	975	2,05
VIII	52	896	5,80
IX	96	1038	9,25
Gmina	939	16894	5,56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym osiąga wartości mniej korzystne niż średnia dla całej gminy tylko na obszarze nr III. Niski stopień rozwoju lokalnej przedsiębiorczości ma wpływ przede wszystkim na poziom bezrobocia oraz stopień uzależnienia mieszkańców od pomocy społecznej.

Sfera Środowiskowa

Na terenie Gminy Miasta Rypin, który został objęty rewitalizacją nie odnotowano zagrożeń związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska.

Główne ciągi komunikacyjne przebiegające przez teren miasta są źródłem zanieczyszczenia powietrza. Natomiast w sezonie grzewczym zanieczyszczenie powietrza wzrasta – z uwagi na to, że w większości budynki mieszkalne ogrzewane są przede wszystkim w oparciu o węgiel.

Sfera techniczna oraz przestrzenno – funkcjonalna

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problemy ze sfery technicznej oraz przestrzenno – funkcjonalnej, które mogą stanowić barierę w wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego. Na obszarze III występuje duża liczba budynków, budowli których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru. Spośród 25 budynków, aż w 15 istniejący stan techniczny powoduje, że są to budynki zagrożone. Natomiast na obszarach VIII i IX zidentyfikowano przestrzenie zdegradowane (VIII- powierzchnia zdegradowana 9,74 ha (budynek – 0,05043 ha), całość obszaru 125 ha, IX- powierzchnia zdegradowana- 1,16 ha (budynek – 0,06983 ha), całość obszaru 11,6 ha). Obecność w/w problemów technicznych wynika z braku źródeł finansowania tego typu przedsięwzięć. Jednak interwencja niwelująca zdiagnozowany problem jest konieczna, ponieważ niezadowalający stan budynków oraz przestrzeni na wyznaczonym obszarze wpływa niekorzystnie na całe otoczenie oraz spowolni proces rewitalizacji.

Przestrzeń zdegradowana znajdująca się na obszarze VIII

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Rypiński Dom Kultury Katolik – pierwotnie budynek stanowił siedzibę rypińskiego domu kultury, która aktualnie mieści się przy ul. Kościuszki 10. Budynek zbudowano przed wojną ze składek parafialnych. W czasach świetności odbywały się w nim m.in. różnego typu spotkania dobroczynne, poczęstunki dla dzieci, szczególnie przy okazji kościelnych uroczystości. Organizowane były również bale, na których przebywała elita Miasta. Obecnie, stan infrastrukturalny budynku uniemożliwia jego użytkowanie przez wszystkich potencjalnych odbiorców. Konieczna jest przebudowa układów komunikacyjnych oraz dostosowanie pomieszczeń do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Obiekt, dzięki modernizacji stanie się siedzibą realizacji projektów aktywizujących społeczeństwo. Na obszarze rewitalizacji stwierdzono konieczność podjęcia inicjatyw w zakresie rozwiązania problemów społecznych. Zmiana założeń funkcjonalnych obiektu, a w efekcie przywrócenie do użytku budynku publicznego, spowoduje osiągnięcie efektów umożliwiających realizację projektów mających na celu aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji. Diagnoza problemów Gminy Miasta Rypin naświetliła konieczność podjęcia działalności w zakresie pobudzania aktywności zawodowej oraz społecznej mieszkańców. Wskazana infrastruktura może stanowić siedzibę aktywizacji osób bezrobotnych, jak również działalności o charakterze opiekuńczo-wychowawczym. Budynek „Katolik” posiada potencjał, aby stać się miejscem prowadzenia działalności prospołecznej. Stworzenie takiej placówki, na obszarze rewitalizacji, wpłynie na niwelowanie problemów społecznych oraz komplikacji będących ich następstwem. W związku z prognozowanym, pozytywnym wpływem na problemy obszaru, stwierdzono konieczność dostosowania pomieszczeń budynku „Katolik” do warunków niezbędnych dla realizacji projektów miękkich. Ze względu na powierzchnie obiektu, istnieje możliwość wprowadzenia w obiekcie szerokiego spektrum zajęć aktywizujących społeczność. Część pomieszczeń może zostać przeznaczona na realizację funkcji aktywizujących zawodowo społeczność (treningi kompetencji, umiejętności, poradnictwo specjalistyczne, szkolenia, kursy zawodowe i inne). Pozostała część obiektu może stanowić centrum pomocy rodzinom z dziećmi oraz samej młodzieży w poszerzaniu perspektyw. Wpływ na poziom edukacji wśród dzieci mają relacje oraz wzorce przekazywane w domach. Prócz działań stricte wspierających proces kształcenia wśród dzieci i młodzieży, w obiekcie prowadzona będzie działalność opiekuńczo-wychowawcza, której celem będzie ukierunkowanie na obranie właściwej ścieżki rozwoju zarówno wśród dzieci jak i starszych.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Przestrzeń zdegradowana obszar IX

Budynek „Zgoda” – zlokalizowany na Placu Sienkiewicza budynek jest jednym z najokazalszych oraz najbardziej reprezentacyjnych gmachów miasta. Budynek wzniesiony jest na planie zbliżonym do litery „L”, z nadaną formą swoistej wieży ustawionej na pełnej arkadzie, do której po bokach dobudowano dwa dwupiętrowe skrzydła. Zarówno wieżę, jak i skrzydła zwieńczyły dachy mansardowe z oknami. Skrzydła zakończono dwoma ryzalitami, zwieńczonymi zbliżonymi do trójkąta szczytami z wilutami u podstawy.

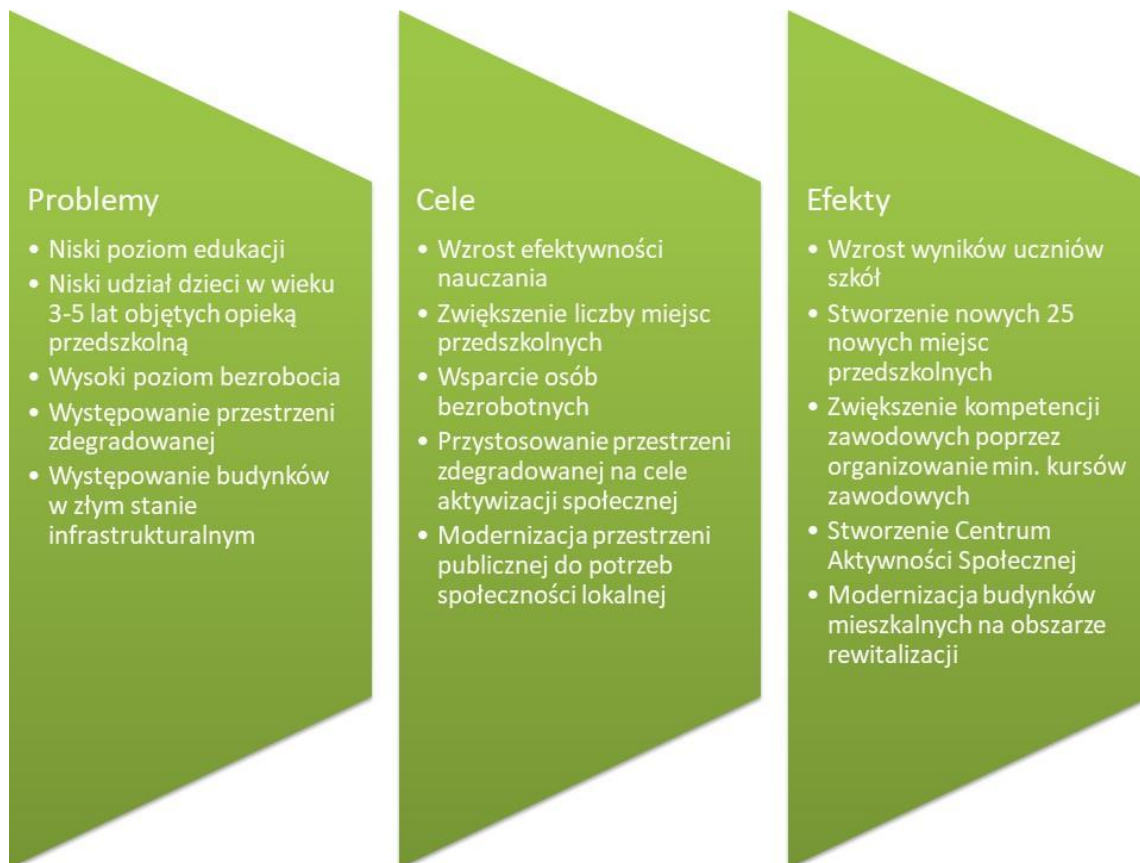
Budynek wybudowany w 1917r. stanowi źródło wiedzy historycznej, a przede wszystkim architektonicznej tamtych czasów. Budowę gmachu rozpoczęto w 2013r. Ze względu na wybuch I wojny światowej budowa przeciągnęła się do 2017r. Obiekt pierwotnie pełnił funkcję siedziby Rypińskiego Towarzystwa Kredytowego. Obecnie budynek jest częściowo użytkowany, jednak potencjał nie jest do końca wykorzystywany. Atrakcyjna lokalizacja obiektu, w centrum Gminy Miasta Rypin, stwarza potencjał do utworzenia miejsca aktywizacji młodzieży. Nieużytkowana część obiektu stanowi optymalną lokalizację dla realizacji projektów społecznych. Ze względu na ilość nieużytkowanej powierzchni, zauważono szansę wykorzystania powierzchni Budynku „Zgoda” do stworzenia warunków umożliwiających aktywizację społeczną młodzieży, w tym miejsce realizacji zajęć edukacyjnych, rozwijających zainteresowania młodzieży i dzieci z obszaru rewitalizacji. Budynek po modernizacji będzie stanowił idealną bazę do realizacji szeroko rozumianej ścieżki pomocy w procesie kształcenia dzieci i młodzieży. Kompleksowe podejście do problemu oznacza odejście od szablonowych, ograniczonych form pomocy. Przestrzeń w budynku umożliwi wprowadzenie kompleksowych działań edukacyjnych, integracyjnych, profilaktycznych, artystyczno-kulturowych i innych, które w całości przyczynią się do wytyczenia nowych perspektyw wśród objętych wsparciem dzieci. Prowadzone zajęcia wykreują wśród dzieci właściwe zachowania społeczne oraz umożliwią rozwój umiejętności, co zwiększy aktualne oraz przyszłe predyspozycje.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gmina Miasto Rypin przystępując do opracowania Programu Rewitalizacji obrała sobie za cel realizację zadań, które będą odpowiedzią na zdiagnozowane problemy. Zminimalizowanie, bądź też zwalczenie negatywnych zjawisk na obszarze zdegradowanym, jest kluczowym zadaniem, które stoi przed władzami oraz mieszkańcami obszarów rewitalizacji. Ta część programu rewitalizacji opisuje sytuację, w której znajdzie się Gmina, po przeprowadzeniu wszystkich działań rewitalizacyjnych do roku 2023, opisanych dokładniej w rozdziale 9. Główną sferą, na którą ukierunkowane są działania jest sfera zagadnień społecznych. Zatem realizacja wszystkich zadań powinna przełożyć się na poprawę życia mieszkańców, nie tylko obszaru rewitalizacyjnego, ale całego terenu Miasta Rypin.

Rysunek 8. Ciąg logiczny realizacji założeń Programu Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Powyższy rysunek przedstawia ciąg logiczny realizacji założeń Programu Rewitalizacji na obszarach wybranych w rozdziale 5. Na obszarze rewitalizacji Gminy Miasta Rypin, zdefiniowano 5 głównych problemów, na podstawie których przeprowadzono proces delimitacji. Zasadniczą rolą Programu Rewitalizacji jest podjęcia takich działań (na powyższym rysunku cele), których realizacja pozwoli zmniejszyć lub zniwelować sytuację kryzysową, czyli osiągnąć planowane efekty.

Pierwszym ze zdiagnozowanych problemów jest niski poziom kształcenia, który został zdiagnozowany na podstawie porównania średnich wyników dla województwa i szkół podstawowych funkcjonujących na terenie Gminy Miasta Rypin. Celem Programu Rewitalizacji jest wzrost efektywności kształcenia, poprzez realizację projektów związanych z tworzeniem dodatkowych możliwości rozwoju pasji i zainteresowań dzieci i młodzieży oraz wyrównujących poziom kształcenia poprzez wzmocnienie kwalifikacji kadry pedagogicznej. W ten sposób, realizując założenia opisane powyżej, na terenie Gminy Miasta Rypin wzrośnie efektywność kształcenia dzieci i młodzieży, zwiększając tym samym ich szansę na kontynuowanie edukacji i zdobywanie jak najwyższych kwalifikacji zawodowych. Efektem pośrednim będzie propagowanie pozytywnych wzorców, które w obecnej sytuacji są zaburzone przez znaczną grupę osób bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji Gminy Miasta Rypin.

Znaczącym zagadnieniem wpływającym na sytuację kryzysową na obszarze rewitalizacji Gminy Miasta Rypin jest niski odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych opieką przedszkolną. Taki stan rzeczy, wpływa negatywnie na powrót do aktywności zawodowej kobiet. Niewystarczająca liczba miejsc w obiektach przedszkolnych jest barierą dla aktywizacji zawodowej mieszkańców Gminy Miasta Rypin. W ramach rewitalizacji powstaną nowe miejsca przedszkolne zwiększając szanse na zatrudnienie.

Kolejny problem, na który musi odpowiedzieć Program Rewitalizacji jest wysoki poziom bezrobocia. Jedną z przyczyn bezrobocia została wskazana powyżej. Problem ten zostanie zniwelowany przy realizacji projektów zwiększających liczbę miejsc przedszkolnych o 25. Ponadto, w ramach pomocy osobom bezrobotnym nastąpi stworzenie warunków pozwalających na powrót do aktywizacji zawodowej. W efekcie,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

na terenie Gminy Miasta Rypin nastąpi spadek liczby osób bezrobotnych, a tym samym poprawie ulegnie sytuacja gospodarcza w skali lokalnej.

Występowanie infrastruktury, która niszczeje, posiada potencjał, a mimo wszystko nie jest wykorzystywana w celach rozwojowych Miasta, stanowi poważny problem, który w efekcie działań rewitalizacyjnych zostanie rozwiązany. Zmodernizowanie przestrzeni budynku Domu Kultury „Katolik” oraz budynku „Zgoda” na cele aktywizacji społecznej będzie miało znaczący wpływ na kształtowanie się przyszłego rozwoju całego Miasta. W efekcie realizacji projektów rewitalizacyjnych, na wymienionych przestrzeniach wzrośnie aktywność społeczna wywołana zmniejszeniem bezrobocia, kształtowaniem pozytywnych postaw społecznych dzięki prowadzonym działaniom aktywizującym wśród dzieci i młodzieży oraz wypracowaniu mechanizmów samopomocy.

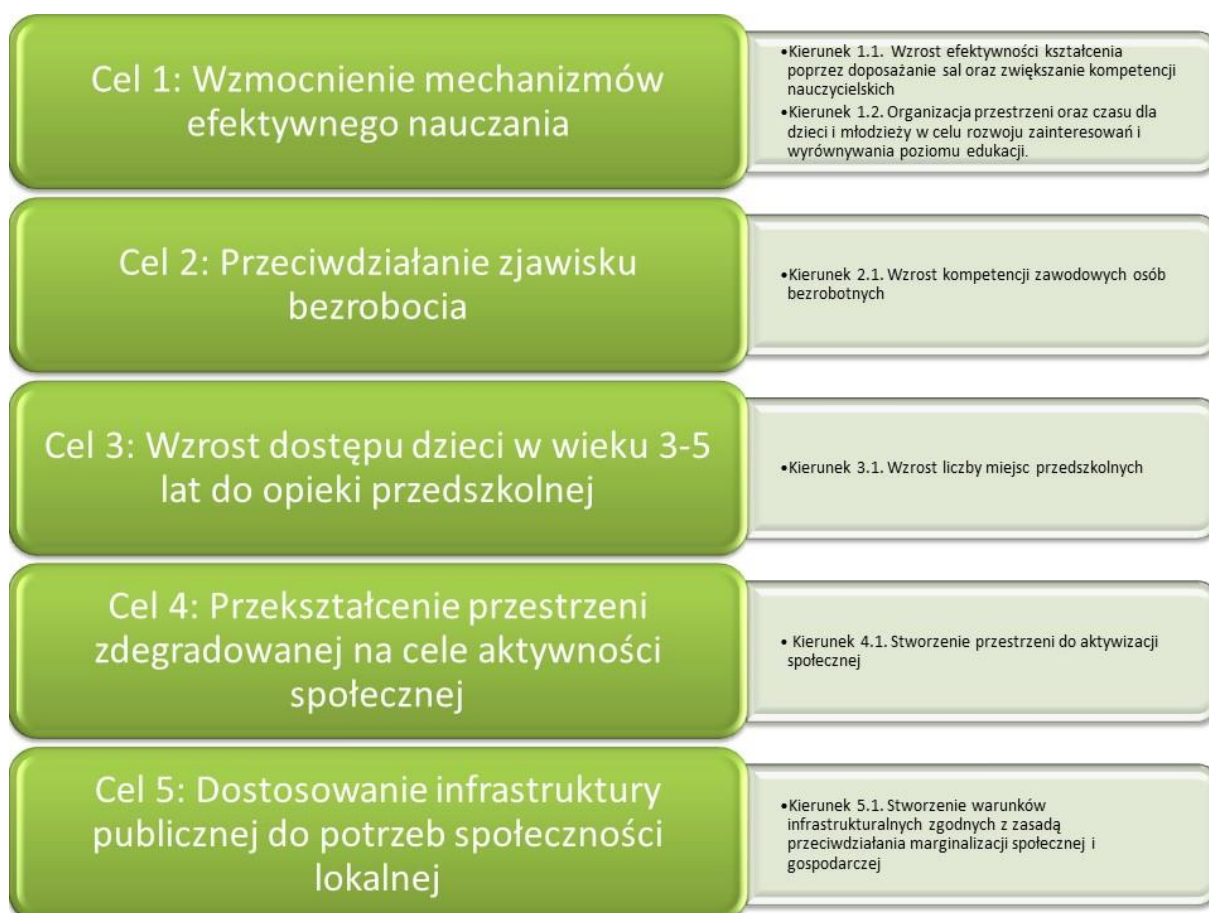
Ostatnim ze zdiagnozowanych problemów jest występowanie budynków, których stan techniczny nie pozwala na swobodne korzystanie. Taka sytuacja wpływa znacząco na osoby z grup defaworyzowanych, które żyjąc w takim otoczeniu zapadają w marazm społeczny, tworzą negatywne wzorce, nie angażują się społecznie, pozostają długotrwale bezrobotne, dając negatywny przykład młodszemu pokoleniu. Działania rewitalizacji w zakresie oddziaływania tego problemu, przyczynią się do aktywizacji osób z obszarów rewitalizacji oraz korygowaniu negatywnych postaw społecznych powielanych przez kolejne pokolenia.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

8. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

Cele rewitalizacji są kluczową kwestią podczas realizacji zadań mających na celu osiągnięcie założeń wizji obszaru po przeprowadzeniu realizacji całego procesu rewitalizacyjnego. Zadaniem niniejszego rozdziału jest wytyczenie ścieżki, bazującej na celach, która będzie kluczowa przy osiągnięciu zakładanych efektów Programu Rewitalizacji. Przy określaniu głównych punktów odniesienia niniejszego dokumentu uwzględniono główne założenie rewitalizacji, czyli zwalczanie negatywnych zjawisk pochodzących zwłaszcza ze sfery społecznej, ale również gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Rysunek 9. Cele Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin w latach 2016-2023

Źródło: Opracowanie własne

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Tabela 17. Lista wskaźników, które zostaną osiągnięte po zrealizowaniu Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023

Wyszczególnienie	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2023)
Stosunek bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym		
Obszar III	19,61%	12,67%
Obszar VIII	11,33%	10,84%
Obszar IX	14,59%	11,61%
Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3 – 5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym		
Obszar III	72,22%	94,44%
Obszar VIII	77,27%	86,36%
Obszar IX	80,00%	91,43%
Niski poziom edukacji		
Obszar III	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty poniżej średniej wojewódzkiej	Wzrost średnich wyników o 2 pkt. procentowe
Obszar VIII	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty poniżej średniej wojewódzkiej	Wzrost średnich wyników o 2 pkt. procentowe
Obszar IX	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty poniżej średniej wojewódzkiej	Wzrost średnich wyników o 2 pkt. procentowe
Udział przestrzeni zdegradowanej w przestrzeni ogółem		
Obszar VIII	7.79%	7,75%
Obszar IX	10,00%	9,4%
Liczba budynków, budowli których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru		
Obszar III	60%	56%

Źródło: Opracowanie własne

9. Lista planowanych inwestycji/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały stosownie wyselekcjonowane, aby być odpowiedzią na skumulowanie się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych w rozdziale **6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.** W zgodzie z Zasadami Programowania należy dokonać podziału przedsięwzięć rewitalizacyjnych na główne oraz uzupełniające. Jako przedsięwzięcia główne zakwalifikowano wszelkie działania, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i nie rozwiąże się zdiagnozowanych sytuacji problemowych. W pozostałych przedsięwzięciach, czyli uzupełniających rodzajach przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy wskazać obszary tematycznie, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

Każdy z projektów rewitalizacyjnych powinien zostać dokładnie opisany oraz przypisany do konkretnego obszaru działania tj. sfery społecznej, sfery gospodarczej, sfery przestrzenno-funkcjonalnej, sfery technicznej oraz sfery środowiskowej.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Tabela 18. Lista projektów podstawowych przewidzianych do realizacji dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot/podmioty realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzania danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Obszar rewitalizacji:	Cel rewitalizacji 2: Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia								
	Kierunek działań: 2.1 Wzrost kompetencji zawodowych osób bezrobotnych								
Obszar: VIII, III, IX		1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza	społeczny	Gmina Miasta Rypin	Celem projektu jest szeroko pojęta aktywizacja społeczno-zawodowa. Planowane działania obejmują: trening kompetencji/umiejętności społecznych, poradnictwo specjalistyczne, indywidualne porady psychologiczne, pracę socjalną, terapię rodzinną lub psychologiczną lub psychospołeczną dla rodzin lub osób z obszaru rewitalizacji, szkolenia, kursy zawodowe, doradztwo zawodowe.	Obszary: VIII Budynek dawnego domu kultury „Katolik” przy ul. Kościuszki 10	950 000,00	Wskaźniki rezultatu (SZOOP): Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu: 120; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu: 110; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub	Ankiety monitorujące/ dane własne/ certyfikaty oraz zaświadczenia potwierdzające nabyte kwalifikacje

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

								<p>wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek): 70</p> <p>Wskaźniki produktu (SZOOP):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie: 200; Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie: 3 	
Cel rewitalizacji 1. Wzmocnienie mechanizmów efektywnego nauczania									
Kierunek działań: 1.2 Organizacja przestrzeni oraz czasu dla dzieci i młodzieży w celu rozwoju zainteresowań i wyrównywania poziomu edukacji									
Obszar: VIII, III, IX	2. Świetlice środowiskowe	społeczny	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Razem dla przyszłości”	<p>Stworzenie placówki w celu prowadzenia działalności opiekuńczo-wychowawczej o charakterze profilaktycznym i resocjalizacyjnym. Działalność placówki obejmie:</p> <p>zadania edukacyjne: pomoc w nauce, zajęcia plastyczne, zajęcia informatyczne, rozwój zainteresowań,</p>	<p>Obszar: IX Budynek „Zgoda” na Placu Sienkiewicza</p> <p>Obszar VIII Budynek dawnego domu kultury „Katolik” przy ul. Kościuszki 10</p>	25 000,00	<p>Wskaźniki rezultatu (SZOOP):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna: 30; <p>Wskaźniki produktu (SZOOP)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym 	Dane własne/ankieta monitorująca	

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>działania profilaktyczne: ćwiczenie asertywności, radzenie sobie w sytuacjach trudnych, realizowanie programów profilaktycznych, promowanie zdrowego trybu życia, działania wychowawcze nauka savoir vivre, nauka współpracy w grupie, działania opiekuńcze i współpraca z rodzicami, opiekunami, instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży: dożywianie, działania organizujące czas wolny.</p>			<p>objętych wsparciem w programie: 70 Wskaźniki (LSR): - Liczba dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym korzystających ze świetlic środowiskowych/ Klubów młodzieżowych: 120.</p>	
Obszar: VIII, III, IX		3. Młodzieżowy klub środowiskowy	Społeczny	Gmina Miasta Rypin	<p>Celem projektu jest stworzenie warunków umożliwiających młodzieży do 18 roku życia lub do zakończenia realizacji obowiązku szkolnego uzyskiwanie wieloaspektowego wsparcia. Realizowane będą</p>	Obszar: VIII Budynek „Zgoda” na Planu Sienkiewicza	450 000,00	<p>Wskaźniki rezultatu (SZOOP): - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna: 30; Wskaźniki produktu (SZOOP)</p>	Dane własne/ankieta monitorująca

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>działania: edukacyjne, integracyjne, profilaktyczne, integracyjne, profilaktyczne, artystyczno- kulturalne. Realizacja projektu przyczyni się do zapewnienia bezpiecznych form spędzania czasu wolnego, rozwoju talentów i zainteresowań, kształtowania umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych, rozwoju zdolności interpersonalnych i postaw prospołecznych, pomoc w odkryciu potencjału i predyspozycji, wzmocnienie procesu edukacyjnego przez pomoc w nauce i przezwyciężaniu trudności szkolnych, wzmocnienie poczucia własnej wartości i dostarczenie pozytywnych wzorców zachowań.</p>			- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie: 70	
	Cel rewitalizacji: 1. Wzmocnienie mechanizmów efektywnego nauczania								
	Kierunek działań: 1.1 Wzrost efektywności i kształcenia poprzez doposażanie sal oraz zwiększenie kompetencji nauczycielskich								

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Obszar: VIII, III, IX		4. Szkoła jutra	społeczny	Powiat rypiński/ Gmina Miast Rypin	Celem głównym projektu jest poprawa efektywności i jakości kształcenia. Głównymi rezultatami projektu będzie wzrost kompetencji dzieci i młodzieży z terenów Gminy Miasta Rypin. Działania będą skupiały się na zmniejszeniu trudności w opanowywaniu wiadomości i umiejętności. Projekt wpłynie również pozytywnie na zmniejszenie ryzyka wcześniejszego opuszczania systemu oświaty. Ponadto, projekt będzie skierowany do kadry pedagogicznej i wpłynie na podnoszenie kwalifikacji i kompetencji w zakresie indywidualnej pracy z uczniem, wprowadzaniu nowoczesnych form	Obszar: VIII Szkoła Podstawowa przy ul. Sportowej 24	3 100 000,00	¹ Wskaźniki rezultatu (SZOOP): - Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu: 270; - Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu: 10: - Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych: 1; Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych: 1; Liczba nauczycieli, którzy uzyskali/ podnieśli kwalifikacje w zakresie doradztwa zawodowego:10 - Liczba uczniów, którzy podnieśli, nabyli lub uzupełnili	Dane własne/ankieta monitorująca
-----------------------	--	-----------------	-----------	---------------------------------------	---	---	--------------	---	----------------------------------

¹Wartości wskaźników wyznaczone dla uczniów objętych projektem mieszkających na wyznaczonym obszarze OR.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>edukacji bazujących na edukacji i TIK, zakup pomocy do prowadzenia zajęć specjalistycznych oraz pracowni matematyczno-przyrodniczych. Zakres projektu pozwoli na realizację głównego celu, którym jest podniesienie efektywności kształcenia przy zapewnianiu efektywnego wykorzystania technologii. Projekt o zasięgu powiatowym obejmie również uczniów z terenów rewitalizacji.</p>			<p>umiejętności praktyczne po opuszczeniu programu: 70; Wskaźniki produktu (SZOOP): - Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie: 10; Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie: 230; Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIP w programie: 10; Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych: 1; Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie: 1; Liczba uczniów zagrożonych przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty objętych wsparciem w programie: 5; Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie</p>	
--	--	--	--	--	---	--	--	---	--

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

								uzyskiwania/podnoszenia kwalifikacji w zakresie doradztwa zawodowego: 1; Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi: 1	
Cel rewitalizacji: 3. Wzrost dostępu dzieci w wieku 3-5 lat do opieki przedszkolnej									
Kierunek działań: 3.1 Wzrost liczby miejsc przedszkolnych									
Obszar: VIII, III, IX	5.Przedszkole Jutra – II etap	społeczny	Gmina Miasta Rypin	Wzrost jakości świadczonych usług edukacyjnych w zakresie wychowania przedszkolnego w Rypinie poprzez zwiększenie o 25 liczby miejsc przedszkolnych i rozszerzenie oferty przedszkola w okresie 2017-2018	Obszar: VIII Budynek przedszkola zlokalizowany przy ul. Sportowej 24	310 000,00	Wskaźniki rezultatu (SZOOP): -Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu: 2; Wskaźniki produktu (SZOOP): - Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej: 25 (w tym 14 dzieci z OR – obszar III – 8, obszar VIII – 2, obszar IX - 4)	Dane własne/ankieta monitorująca	

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

								Liczba miejsc wychowanie przedszkolnego dofinansowanych w programie: 25 (w tym 14 dzieci z OR – obszar III – 8, obszar VIII – 2, obszar IX - 4) Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie:2	
Cel rewitalizacji 4. Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywności społecznej									
Kierunek działań: 4.1. Stworzenie przestrzeni do aktywizacji społecznej									
Obszar VIII		6. Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie – modernizacja a rypińskiego Domu Kultury tzw. „Katolik”	Infrastruktura Iny	Gmina Miasto Rypin	Modernizacja dawnego budynku domu kultury „Katolik” i zmiana jego przeznaczenia do realizacji projektów miękkich w ramach aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców oraz podniesienia wyników kształcenia. Powstała infrastruktura będzie służyła zadaniom z zakresu prowadzenia działalności na rzecz zwiększenia liczby zatrudnionych osób oraz podniesienia wyników kształcenia wśród uczniów. Nowa infrastruktura pozwoli na	Obszar VIII Budynek dawnego Domu Kultury „Katolik” przy ul. Kościuszki 10	4 000 000,00	Wskaźniki produktu (SZOOP) - Budynek publiczny lub komercyjny wybudowany lub wyremontowany na obszarach miejskich: 1; Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1; Powierzchnia objętych obszarów rewitalizacją: 800m ² Wskaźniki rezultatu (SZOOP) -Liczba osób korzystających z wybudowanej/ Wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich: 750	Protokół zdawczo-odbiorczy

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>stworzenie placówki, której celem działalności będzie pobudzenie aktywności wśród mieszkańców. Miejsce stanie się siedzibą m.in. dla następujących działań:</p> <p>udostępnienie miejsc na spotkania, szkolenia, kursy, porady prawne lub księgowe, pomoc w zdobywaniu środków finansowych na rozpoczęcie własnej działalności.</p> <p>Modernizacja obiektu i zmiana jego przeznaczenia jest odpowiedzią na potrzebę wsparcia w postaci lokalu do spotkań, szkoleń czy porad specjalistów.</p> <p>Połączenie nowej infrastruktury wraz z usługami doradczymi znacząco wpłynie na rozwiązanie problemów społecznych występujących na obszarze rewitalizacji. W odniesieniu do problemu niskiego poziomu kształcenia</p>				
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>, w budynku odbywać się będą również zajęcia edukacyjne i inne formy wsparcia uczniów (zajęcia integracyjne, artystyczno-kulturalne itd.). W ramach projektu przewidziano następujący zakres prac modernizacyjnych: zagospodarowanie terenów zielonych, przebudowę układu komunikacyjnego wewnętrznego, przebudowę oraz remont i adaptację pomieszczeń II piętra do pełnienia funkcji: Sali wykładowej, zaplecza gastronomicznego, pomieszczenia sanitarnego. I piętro zostanie przystosowane do pełnienia następujących funkcji: warsztatów animacji społecznej, modelarni, pomieszczenia pracowni informatycznej, świetlicy zajęciowej, pomieszczeń socjalnych, biurowych, węzła</p>				
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					sanitarnego, na parterze zostanie utworzona sala konferencyjna, zaplecze socjalne, węzeł sanitarny. W piwnicach zorganizowana zostanie przestrzeń na potrzeby wielofunkcyjnych spotkań, węzła sanitarnego Ponadto budynek zostanie dostosowany do spełnienia oczekiwanych wymagań dotyczących efektywności energetycznych i instalacyjnych.				
Cel rewitalizacji: 5. Dostosowanie infrastruktury publicznej do potrzeb społeczności lokalnej									
Kierunek działań: 5.1. tworzenie warunków infrastrukturalnych zgodnych z zasadą przeciwdziałania marginalizacji społecznych i gospodarczych									
Obszar: III		7. Modernizacja budynku mieszkalnego przy Nowe Osiedle 18	Infrastruktura Iny	Gmina Miasta Rypin	Celem projektu jest przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców Gminy Miasta Rypin, a w szczególności mieszkańców obszaru objętego programem rewitalizacji. Projekt jest ściśle powiązany z działaniami aktywizującymi	Obszar: III Budynek mieszkalny przy ul. Nowe Osiedle 18	500 000,00	Wskaźniki produktu (SZOOP) - Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich: 1; Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1; Wskaźniki rezultatu (SZOOP) -Liczba osób korzystających z	Protokół zdawczo-odbiorczy

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>mieszkańców przyczyniając się do przeciwdziałania zjawisku marginalizacji mieszkańców budynku. Prace infrastrukturalne będą polegać na renowacji tkanki części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych tj. odnowieniu zewnętrznych elementów strukturalnych budynków (dachy, fasady, okna i drzwi, klatki schodowe, korytarze oraz windy), instalacje techniczne, działania w zakresie oszczędności energetyczne, zastępowanie azbestowych elementów budynków materiałami mniej szkodliwymi dla człowieka.</p>			wyremontowanych budynków mieszkalnych na obszarach rewitalizacji: 40	
Obszar: IX		8. Modernizacja budynku "Zgoda"	Infrastruktura Iny	Gmina Miasta Rypin	<p>Budynek stanie się główną siedzibą wsparcia edukacji. W obiekcie prowadzony będzie młodzieżowy klub środowiskowy. Wprowadzony program pomocy</p>	Obszar IX Budynek „Zgoda” na Placu Sienkiewicza	3 000 000,00	Liczba zmodernizowanych budynków: 1;	Protokół zdawczo-odbiorczy

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>znacząco wpłynie na podniesienie wyników kształcenia wśród dzieci i młodzieży z całego obszaru rewitalizacji. Aktywizacja mieszkańców będzie odbywała się poprzez angażowanie ich w projekty z zakresu edukacji, aranżowaniu form spędzania czasu wolnego, działalność świetlic środowiskowych, klubów młodzieżowych czy wsparcia dla osób z grup defaworyzowanych</p> <p>W ramach prac planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymianę będącej w złym stanie technicznym konstrukcji drewnianej więźby dachowej. Nowa konstrukcja również będzie drewniana. Nowe elementy więźby dachu będą zaimpregnowane, zabezpieczone ogniowo i przeciw korozji biologicznej. - wymianę pokrycia dachowego z blachy na nowy nawiązujący do 				
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

					<p>istniejącego -remont istniejących przewodów kominowych (usunięcie nieszczelności, pęknięć, uzupełnienie ubytków, tynków i powłok malarskich. W przypadku stwierdzenia dużych uszkodzeń rozebranie istniejących i wykonanie nowych -remont elewacji- wykonanie kolorystyki obiektu zgodnie z zaleceniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z zachowaniem wszystkich elementów architektonicznych -pozostałe prace: otworzenie spoin, uzupełnienie cegieł, tynków naruszonych podczas wymiany elementów więźby dachowej, stolarki okiennej i drzwiowej, remontu przewodów kominowych i remont elewacji.</p>				
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Tabela 19. Lista przedsięwzięć uzupełniających dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcie rewitalizacyjne
1	2	3	4
Obszar IX	Cel rewitalizacji: 4: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywności społecznej		
	Kierunek działań: 4.1. Stworzenie przestrzeni do aktywizacji społecznej		
	1	Infrastrukturalny	Stworzenie filii Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej ukierunkowanej na działania edukacyjne m.in. dzieci młodzież przybliżającej historię "małej ojczyzny". Żywe lekcje historii, wystawy multimedialne przybliżające historię, kulturę różnych narodowości żyjących na terenie powiatu rypińskiego. Nowa infrastruktura umożliwi, wraz z programami edukacyjnymi lepsze poznanie historii "mozaiki narodowościowej" mieszkającej w Rypinie, pozwoli na poznanie innych kultur . Będzie to miejsce spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych. Będą tam organizowane spotkania o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym. Projekt powiązany z działaniami grantowymi Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.

Źródło: Opracowanie własne

Przedsięwzięcia z głównej oraz uzupełniającej tabeli projektów rewitalizacyjnych kompleksowo rozwiążą problemy występujące na wyznaczonym w Rozdziale 5 obszarze rewitalizacji. Wskazane projekty społeczne obejmą mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Organizowane formy aktywności oraz działania podjęte w wyniku realizacji projektów społecznych będą obejmowały osoby z wszystkich obszarów rewitalizacji. W ten sposób kompleksowo rozwiązany zostanie problem niskiego poziomu kształcenia, braku wystarczającej ilości miejsc przedszkolnych oraz bezrobocia. Dodatkowo, zaplanowano realizację projektów infrastrukturalnych, które umożliwią rozwiązanie pozostałych zidentyfikowanych problemów, przy jednoczesnym stworzeniu warunków do realizacji projektów społecznych. W rozdziale 8 Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, tabeli 10 przedstawiono wpływ realizowanych projektów na każdy z obszarów.

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszu na obszarze objętym RP

Komplementarność projektów została zapewniona już na etapie planowania oraz konsultowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Wszystkie opisane w poprzednim rozdziale działania mają działać w sposób komplementarny, oznacza to, że ich realizacja w pełni wpływać będzie na zminimalizowanie, bądź zniweluje negatywne oddziaływania zdiagnozowane na terenie Miasta. Wybór poszczególnych projektów rewitalizacyjnych polegał głównie na zapewnieniu maksymalizacji efektów przy minimalizacji działań. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wymienione w poprzednim rozdziale, zarówno te z listy podstawowej jak i uzupełniającej, poza swoim wydźwiękiem w sferze społecznej wymagają dobrze zaplanowanych działań ukierunkowanych na modernizację infrastruktury.

Pomimo faktu, że zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia zlokalizowane są w różnych częściach obszaru rewitalizacji Gminy Miasta Rypin, to ich działanie wpływa na wszystkich mieszkańców Gminy. Wzmocnienie wsparcia dla rozwoju aktywności społecznej z wykorzystaniem potencjału modernizowanego obszaru, mimo pozornego zdekcentrowania podejmowanych działań, zgodnie z zasadą synergii w pełni będzie oddziaływać na problemy zdiagnozowane na obszarze całej Gminy.

- **Komplementarność przestrzenna**

Aspekt procesu rewitalizacji dotyczący tego zagadnienia został zapewniony na etapie wyznaczania obszarów rewitalizacji oraz terenów na których realizowane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne. To właśnie wtedy, przy zachowaniu zasady delimitacji wyznaczono obszary, na których podejmowane działania cechują się efektywnością w sensie Pareto. Promieniowanie pozytywnego oddziaływania w wybranych punktach wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców (zwłaszcza w zakresie sfery społecznej) całego obszaru administracyjnego Gminy. Poza oddziaływaniem

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

wyłącznie na obszar rewitalizacji, przewiduje się projekty, które będą realizowane na większej przestrzeni gminnej, wpływając bezpośrednio na osiągnięcie zakładanych celów Programu Rewitalizacji. Projekt „Szkoła jutra” jest projektem powiatowym, który wspomaga niwelowanie problemu niskiej efektywności nauczania. Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji Gminy Miasta Rypin oraz pozostałych obszarach powiatu rypińskiego ma umożliwić efektywne oddziaływanie na cały obszar w zakresie zidentyfikowanego problemu niskiego poziomu kształcenia. Cały obszar powiatu rypińskiego jest dotknięty kryzysem związanym z poziomem nauczania. Projekt stanowi element kompleksowego podejścia do problemu. Realizacja inwestycji wpłynie na zapewnienie równego traktowania uczniów z terenu powiatu rypińskiego. W placówkach edukacyjnych zapewniony zostanie równy poziom oraz jakość świadczonych usług edukacyjnych, przez co zmniejszy się ryzyko segregacji społecznej oraz wykluczenia. Realizacja pozostałych działań, tak jak w przypadku projektu Aktywizacji społeczno-gospodarczej, w ramach której przewidziano specjalistyczne kursy zawodowe będzie częściowo realizowana w nowym budynku Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie. Pozostała część zajęć odbywać się będzie poza obszarem rewitalizacji, w pomieszczeniach wyposażonych w odpowiedni sprzęt specjalistyczny. Na tym etapie nie jest możliwe dokładne wskazanie planowanych kursów zawodowych, z rozróżnieniem odbywających się w Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie oraz poza obszarem rewitalizacji. Gmina Miasto Rypin realizując wskazany projekt społeczny skupia się na kompleksowym zaspokojeniu potrzeb zawodowych mieszkańców. Aby zapewnić odpowiedni poziom zainteresowania organizowanymi kursami oraz faktyczny wpływ podejmowanych działań na aktywizację zawodową, Gmina rozpoczęła nabór do grupy beneficjentów. Dopiero na podstawie diagnozy zgłoszeń, utworzone zostaną grupy z wytyczoną ścieżką rozwoju. Tylko w przypadku wystąpienia braku specjalistycznej aparatury bądź warunków technicznych dla realizacji poszczególnych szkoleń, nastąpi przeniesienie zajęć poza obszar rewitalizacji (np. szkolenie na operatora wózka widłowego). Szkolenia te nadal będą odbywać się na terenie Gminy Miasta Rypin, przez co nie wystąpią problemy z dotarciem do miejsca realizacji.

Zintegrowanie projektów

Głównym założeniem projektów rewitalizacyjnych jest realizacja projektów wpływających na poprawę sytuacji w sferze społecznej mieszkańców. Ze względu na

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

braki wynikające z dostępu do infrastruktury umożliwiającej realizację działań społecznych wymagane jest zintegrowanie, wpływające na zwiększenie efektywności prowadzonych działań. W przypadku niniejszego dokumentu strategicznego, również założono realizację projektów zintegrowanych, minimalizujących/niwelujących negatywne zjawiska zdiagnozowane na etapie delimitacji. Realizacja projektów wpływających na zwiększenie zaangażowania gospodarczego, wzrost zatrudnienia, rozwój kompetencji i zainteresowań dzieci i młodzieży, wspieranie aktywności społecznej wymagają inwestycji z zakresu modernizacji i dostosowania infrastruktury. W pierwszej kolejności konieczne jest stworzenie przestrzeni, na której wszelkie przedsięwzięcia spełniające powyższe cele będą mogły zostać zrealizowane. Idealnym miejscem jest budynek zdefiniowany jako przestrzeń zdegradowana – Rypiński Dom Kultury Katolik oraz Zgoda. Doskonała lokalizacja zapewnia dostęp wszystkim osobom z grup defaworyzowanych zamieszkujących wyznaczone na etapie delimitacji obszary rewitalizacji. Zintegrowanie projektów miękkich odpowiadających na większość stwierdzonych problemów na obszarze rewitalizacji z inwestycją infrastrukturalną wpłynie na poprawę sytuacji na wyznaczonych obszarach Gminy Miasta Rypin i wspomże osiągnięcie zakładanych celów rewitalizacji. Jak wykazał proces delimitacji, największe skumulowanie budynków, których stan ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie zlokalizowana jest na terenie obszaru III. Są to głównie budynki mieszkalne zamieszkałe przez ostatecznych odbiorców projektów miękkich wpływających na ich aktywność społeczną, gospodarczą oraz kształtowanie właściwych postaw wśród dzieci i młodzieży. Zły stan infrastruktury mieszkaniowej, wpływa demotywująco na zamieszkujące go osoby. Dostosowanie infrastruktury mieszkań komunalnych do potrzeb społeczności lokalnej wpłynie na stosunek mieszkańców do aktywizacji społecznej. Poprawa warunków życia, wynikających z modernizacji budynku mieszkalnego wpłynie na aspirację do poprawy sytuacji życiowej, w której obecnie się znajdują. Będzie to bodziec do zwiększenia liczby odbiorców projektów miękkich (projekty nr 1,2,3).

- **Komplementarność problemowa**

Wybór projektów rewitalizacyjnych został przeprowadzony z zachowaniem szczególnej ostrożności, w oparciu o diagnozę obszarów rewitalizacji Gminy Miasta Rypin (z uwzględnieniem sfery społecznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz gospodarczej). Działania, które w ramach niniejszego

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

dokumentu zostaną zrealizowane na terenie Gminy Miasta Rypin mają na celu zminimalizowanie bądź zniwelowanie istniejących problemów, z którymi borykają się mieszkańcy Gminy.

Tabela 20 Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych, Źródło: Opracowanie własne

Problem	Projekty	Uzasadnienie
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> • „Aktywizacja społeczno-gospodarcza” • „Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie – modernizacja rypińskiego Domu Kultury tzw. „Katolik” • „Przedszkole Jutra – II etap” 	<p>W celu zwalczania problemu bezrobocia podjęto decyzję o utworzeniu Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie, którego celem działalności będzie m.in kompleksowe rozwiązywanie przyczyn braku pracy wśród mieszkańców. W ramach działań aktywizujących społeczność, podejmowane będą próby diagnozy przyczyn bezrobocia, wspólne wyznaczanie z profesjonalistami ścieżki rozwoju oraz kształcenie w zakresie konkretnie określonych potrzeb. Efektem realizacji przedsięwzięcia będzie faktyczne zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w każdym z obszarów rewitalizacji. Znaczna ilość osób objętych wsparciem w wyniku realizacji projektu, uzyska pomoc, która przekształci się w zwiększenie szans odnalezienia się na rynku pracy.</p> <p>Realizacja projektu infrastrukturalnego umożliwi utworzenie Centrum Aktywności Społecznej w atrakcyjnym, ogólnodostępnym miejscu. Obecnie, na terenie Gminy Miasto Rypin nie istnieje infrastruktura umożliwiająca wprowadzenie kompleksowych zajęć zwiększających szansę na zatrudnienie w regionie. Miejsce posiada potencjał do organizacji zajęć, szkoleń oraz kursów, a także indywidualnych form wsparcia dla mieszkańców całego OR.</p> <p>Pozytywny wpływ na niwelowanie problemu bezrobocia zostanie odnotowany dzięki realizacji projektu zakładającego</p>

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

		<p>zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych. Prognozuje się wzrost aktywności zawodowej kobiet, które dotychczas rezygnowały z powrotu do pracy ze względu na brak możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi.</p>
<p>Niski poziom kształcenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Świetlice środowiskowe” • „Młodzieżowy klub środowiskowy” • „Szkoła Jutra” • „Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie – modernizacja rypińskiego Domu Kultury tzw. „Katolik” • „Modernizacja budynku „Zgoda” 	<p>Ze względu na kluczowe znaczenie młodych osób dla rozwoju regionu oraz konieczność uniknięcia powielenia problemu braku samodzielności zarobkowej oraz życiowej wśród osób obecnie znajdujących się w wieku nauczania, stwierdzono konieczność precyzyjnego określenia kierunków interwencji w zakresie wskazanego problemu.</p> <p>Działania ograniczające rozwój problemu zostaną podjęte w obiektach położonych na dwóch z wyznaczonych obszarów rewitalizacji, dzięki czemu mają objąć szerszą liczbę osób w wieku nauczania. Oprócz projektu realizowanego w budynku szkoły, działania zostaną podjęte w Domu Kultury „Katolik” oraz „Zgoda”. W świetlicy środowiskowej, oprócz działań stricte edukacyjnych, zaplanowano pomoc w formie wsparcia problemów występujących w rodzinie. Sytuacja w środowisku domowym znacząco wpływa na edukację. W związku z powyższym, w dawnym budynku domu kultury prowadzone będą działania skupiające się na wyznaczaniu właściwych wzorców naśladowania.</p> <p>Głównym ośrodkiem wsparcia edukacji będzie młodzieżowy klub środowiskowy działający w budynku „Zgoda”. Wprowadzony program pomocy znacząco wpłynie na podniesienie wyników kształcenia wśród dzieci i młodzieży z całego obszaru rewitalizacji.</p>

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

<p>Brak wystarczającej ilości miejsc przedszkolnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Przedszkole Jutra – etap II” 	<p>Projekt znacząco przyczyni się do zwiększenia dostępności miejsc wychowania przedszkolnego. Dzięki realizacji inwestycji nastąpi zwiększenie ilości dzieci objętej edukacją na poziomie przedszkolnym z całego obszaru rewitalizacji.</p>
<p>Występowanie przestrzeni zdegradowanych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie – modernizacja rypińskiego Domu Kultury tzw. Katolik” • „Modernizacja budynku „Zgoda” 	<p>W wyniku realizacji wskazanych projektów nastąpi niwelowanie problemu występowania na obszarze rewitalizacji przestrzeni zdegradowanych. Zaplanowano modernizację obiektów, która umożliwi nadanie obiektom nowych funkcji społecznych.</p>
<p>Występowanie budynków/budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia użytkowanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Modernizacja budynku mieszkalnego przy Nowe Osiedle 18” 	<p>Dzięki realizacji przedsięwzięcia zostanie pełne użytkowanie obiektu. Projekt jest ściśle powiązany z działaniami aktywizującymi mieszkańców przyczyniając się do przeciwdziałania się zjawiska marginalizacji mieszkańców budynku.</p>

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

- **Komplementarność proceduralno-instytucjonalna**

Zgodność z zasadą komplementarności proceduralno-instytucjonalnej została szerzej opisana w *rozdziale 13. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji*. Całość przebiegu procesu realizacji założeń niniejszego programu będzie nadzorowana przez specjalnie do tego powołany zespół ds. realizacji programu rewitalizacji. Zespół zostanie stworzony, aby zapewnić pełną partycypację wszystkich ostatecznych beneficjentów Programu, w trakcie jego realizacji jego założeń. Zasad współpracy z organizacjami pozarządowymi, zostaną ustalone przed podejmowaniem konkretnych działań przyczyniających się do realizacji projektu. Każdorazowo zostanie utworzona umowa współpracy pomiędzy Gminą, a jednostkami z sektora NGO.

- **Komplementarność międzykresowa**

Na terenie Gminy Miasta Rypin, z uwagi na jej charakter miejski, w perspektywie 2007 – 2013 były prowadzone działania rewitalizacyjne ze środków RPO. W ramach projektów rewitalizacyjnych realizowano następujące przedsięwzięcia:

Tytuł projektu	Zakres projektu	Źródło
Rewitalizacja Obszaru przy ul. Nowe Osiedle - I etap	Przedmiotem Projektu pn. " Rewitalizacja Obszaru przy ul. Nowe Osiedle - I etap" była rewitalizacja obszaru przy ul. Nowe Osiedle w Rypinie. Projekt obejmował rewitalizację budynków nr 6, 7, 16 i 17 położonych przy ul. Nowe Osiedle. Społecznego Sp. z o.o. Projekt został zrealizowany w latach 2011-2013.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2007 – 2013 Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i obszarach wymagających odnowy, Działanie 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast
Budowa nowego Centrum Rypina	W ramach projektu pod nazwą „Budowa nowego centrum Rypina” rozebrane zostały drogi oraz stara fontanna, w celu zbudowania kanalizacji deszczowej. Wygospodarowany został teren na miejsca parkingowe, przebudowane zostały chodniki prowadzące z Nowego Rynku	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2007 – 2013 Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i obszarach wymagających odnowy, Działanie 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

	<p>na ulice: Mławską i Warszawską. Na placu wymieniona została nawierzchnia. Pojawiły się także elementy z naturalnego kamienia. W centrum placu umieszczona została wieża zegarowa. Plac został oświetlony nowymi latarniami. Posadzone zostały także nowe drzewa i krzewy. Projekt został zrealizowany w latach 2007-2012.</p>	<p>dzielnic miast</p>
--	--	-----------------------

- **Komplementarność finansowa**

Dokładne zastosowanie zasady komplementarności finansowej zostały zaprezentowane w rozdziale 12. *Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.* W fazie planowania finansowania projektów rewitalizacyjnych uwzględniono możliwość skorzystania głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Finansowanie zostało dobrane w taki sposób, aby jak najefektywniej (według kryterium finansowego) zrealizować cele Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców w procesie rewitalizacji

Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 był współtworzony przez beneficjentów rewitalizacji, którymi są mieszkańcy Gminy, inwestorzy, przedsiębiorcy, organizacje społeczne, koła zainteresowań. Zadania związane z partycypacją społeczną obejmowały m.in. organizowanie spotkań, ankiet, akcji informacyjnych oraz edukacyjnych szerzej opisanych poniżej. Skumulowanie działań z wykorzystaniem różnych technik i narzędzi aktywizacji oraz włączenia społecznego w działania rewitalizacyjne przełożyło się na jak najszerszy proces konsultowania programu i jego założeń z beneficjentami programu.

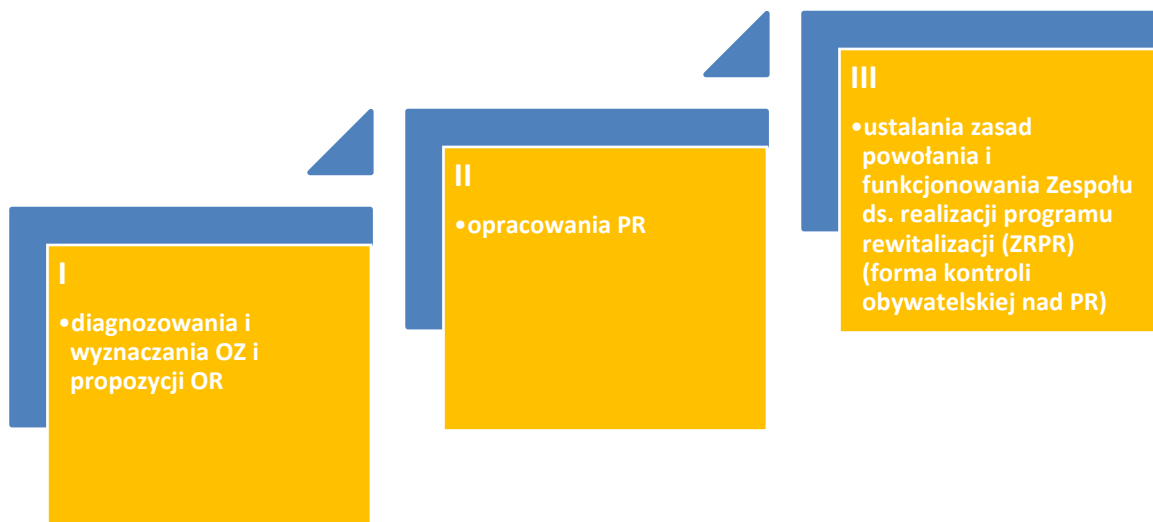
Interesariuszami rewitalizacji są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego, organy władzy publicznej.

W celu rzetelnego rozpoczęcia prac nad Programem Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 władze Gminy powołały do życia Zespół ds. Opracowania Programu Rewitalizacji, w skład którego weszli pracownicy Urzędu Miasta w Rypinie oraz firmy zewnętrznej opracowującej program. Do ich kompetencji należało nadzorowanie przebiegu partycypacji społecznej. Został on powołany Zarządzeniem Burmistrza Gminy Miasta Rypin. Poza powołaniem zespołu, władze na stronie internetowej Gminy stworzyły podstronę, która była kompendium wiedzy dla potencjalnych beneficjentów programu na temat samej rewitalizacji oraz przebiegu prac nad niniejszym dokumentem. Podobne narzędzie informacyjne zostało udostępnione na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Miasta Rypin. Aktywność edukacyjna związana z uświadamianiem społeczności lokalnej na temat przebiegu prac rewitalizacyjnych nie ograniczała się tylko do sfery wirtualnej. W gmachu Urzędu Miasta oraz głównych punktach Gminy zamieszczono plakaty informacyjne informujące o procesie rewitalizacji.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Partycypacja społeczna była realizowana na trzech głównych płaszczyznach tematycznych:

Schemat 1. Etapy partycypacji społecznej w ramach opracowania programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Sam proces konsultacji społecznych był poddawany cyklicznym ewaluacjom w celu korygowania i skoncentrowania działań i zakresu form promocyjnych partycypacji społecznej. Na każdym z etapów prac mieszkańcy mieli możliwość zapoznania się z niniejszym dokumentem.

Partycypacja społeczna podczas głównych etapów pracy nad PR obejmowała:

1. Diagnozowanie i wyznaczanie OZ i propozycji OR – na tym etapie partycypacja społeczna nastąpiła przez upublicznienie (w wersji elektronicznej na WWW gminy i w postaci wydruku w UM) wstępnej diagnozy społecznej ww. obszarów (w tym z omówieniem problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, potencjału, wyników analizy wskaźnikowej, etc.), uzasadnienie wyznaczonego OZ i OR i ich wizualizację. Następnie przez 21 dni zbierano uwagi pochodzące od grup interesariuszy. Następnie zebrane dane zostały przeanalizowane i uwzględnione podczas prac nad Programem. Partycypacją społeczną były objęte na tym etapie wszystkie grupy interesariuszy. Przeprowadzono:
 - ankietę bezpośrednią (papierową),
 - 1 wywiad grupowy pogłębiony (fokus) połączony z warsztatami roboczymi,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

- dodatkowo w trakcie ww. badań, na tym etapie, były ustalane potrzeby grup interesariuszy w zakresie projektów/działań do realizacji na OR, a także problemy, z którymi spotykają się interesariusze.

2. Ustalenie zasad powołania i funkcjonowania Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji (forma kontroli obywatelskiej nad PR) – na tym etapie za pomocą badań ankietowych (ankieta papierowa, ankieta w formie elektronicznej) skonsultowano propozycje dotyczące m.in. grup społecznych, jakie mają wejść w skład Zespołu, długość jego kadencji, czy też liczbę jego członków. Następnie przez 21 dni zbierano uwagi pochodzące od grup interesariuszy. Partycypacją społeczną były objęte na tym etapie wszystkie grupy interesariuszy.

3. Opracowanie PR (programowanie) – upubliczniono (w takiej formie, jak na etapie I) prezentację wstępnej wersji PR, następnie przez 21 dni zbierano uwagi/sugestie od wszystkich grup interesariuszy.

W pierwszej fazie opracowania dokumentu, tj. obejmującego diagnozę oraz wyznaczenie obszaru zdegradowanego wraz z obszarem rewitalizacji zorganizowano w dniu 13.09.2016 r. spotkanie prezentujące wstępne wyniki badań, na którym stawili się zaproszeni mieszkańcy i przedsiębiorcy z obszaru Gminy Miasta Rypin. Po spotkaniu była możliwość zapoznania się z upublicznonymi na stronach UM oraz Biuletynie Informacji Publicznych pierwszymi 5 rozdziałami Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Mieszkańcy mieli możliwość wypełnienia ankiety (**Załącznik 1**).

Podobnym algorytmem postępowania posłużono się w przypadku konsultowania całości Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Spotkanie prezentacyjne całości dokumentu odbyło się dnia 28.11.2016 r. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele społeczności lokalnej, przedsiębiorców i innych grup działających na terenie Gminy. Prezentacja programu została upubliczniona w wersji papierowej oraz elektronicznej. Równolegle do konsultowania całości programu odbywały się konsultacje dotyczące zasad wyboru oraz funkcjonowania Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji, w ramach tego etapu prac również zorganizowano spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami Gminy Miasta Rypin (**załącznik 2**).

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

Na żadnym z etapów konsultacji nie wpłynęły uwagi dotyczące przeprowadzonych analiz i wyciągniętych wniosków. Jest to wynikiem szerokiej kampanii informacyjnej przeprowadzonej przez Urząd Miasta Rypin, który zadbał o właściwą informację i zaangażowanie społeczności lokalnej.

Po przyjęciu Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 prace dotyczące partycypacji społecznej nie zostają zakończone. Najpóźniej 2 miesiące po uchwaleniu niniejszego dokumentu Burmistrza Gminy Miasta Rypin ustala zasady powołania i funkcjonowania Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji (ZRPP), które również były elementem konsultacji społecznych. Udział w zespole zapewniony jest przedstawicielom różnych grup interesariuszy. Projekt uchwały zostanie wyłożony na minimum 21 dni do konsultacji społecznych. Wybór kandydatów odbędzie się pod nadzorem władz Gminy, na specjalnym spotkaniu elekcyjnym, na którym zasadą większości głosów wyłoniony zostanie skład ZRPP, którego rola zostanie omówiona w rozdziale 13 niniejszego dokumentu.

Na etapie realizacji PR również przewiduje się partycypację społeczną. Będzie ona realizowana m.in. poprzez realizację/wdrażanie PR i jego monitorowanie (bieżące)/ewaluację – na tym etapie zapewni się udział grup interesariuszy (w tym osób/podmiotów korzystających ze wsparcia/projektów w ramach PR), w tym udział:

- pośredni przez przygotowywane i opiniowane przez ZPR raporty z monitoringu/ewaluacji wdrażania LPR (w tym analiza założeń i realizacji wskaźników, budżetu, celów, projektów/działań) i udział ZPR w wypracowywaniu optymalnych działań naprawczych/usprawniających wdrażanie LPR,
- bezpośredni przez: aktywny udział w realizowanych projektach w ramach PR oraz udział w badaniach na temat wdrażania PR (w tym zidentyfikowanych problemów).

Ponadto, w celu zapewnienia współdecydowania oraz aktywnego uczestnictwa, jak największej liczby społeczeństwa, w działaniach rewitalizacyjnych przez cały okres wdrażania Programu Rewitalizacji gminy Rypin prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o stanie zaawansowania realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie. Chcąc zagwarantować każdemu zainteresowanemu dostęp do aktualnych informacji i możliwość zgłaszania uwag przewidywane są następujące formy informowania: strona internetowa Urzędu Miejskiego w Rypinie, prasa lokalna, sprawozdania na zebraniach z mieszkańcami,

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

spotkania członków ZRPR z lokalną społecznością oraz potencjalny i beneficjentami działań rewitalizacyjnych.

12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W niniejszym rozdziale przedstawiono stopień wydatków związanych z realizacją zadań przewidzianych w Programie Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Poniżej zamieszczone tabele przedstawiają kapitałochłonność z listy głównej oraz uzupełniającej projektów rewitalizacyjnych, z uwzględnieniem źródeł finansowania i podmiotów odpowiedzialnych za ich zrealizowanie. Zagadnienie to jest niezwykle istotne, gdyż umożliwia zabezpieczenie środków pieniężnych w budżecie Gminy Miasta Rypin.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

**Tabela 21. Ramy czasowe oraz finansowe projektów z listy podstawowej dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin
na lata 2016-2023**

Obszar rewitalizacji	Termin realizacji projektu	Projekt	Typ projektu	Przedsięwzięcie	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	Zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFFR	EFS	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Obszary: VIII, III, IX	2019-2020		Społeczny/Gos podarczy	1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza	Gmina Miasta Rypin	950 000,00	85	807 500,00		807 500,00	142 500,00			9.2.1	
Obszary: VIII, III, IX	2019-2020		Społeczny	2. Świetlice środowiskowe	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Razem dla przyszłości”	25 000,00	85	21 250,00		21 250,00		3 750,00		11.1.	

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Obszary: VIII, III, IX	2019-2022		Społeczny	3. Młodzieżowy klub środowiskowy	Gmina Miasta Rypin	450 000,00	85	382 500,00 (7 x 50 tys. +32,5 tys)	382 500,00	67 500,00	11.1	
Obszary: VIII, III, IX	2018-2020	148 809,45-85 x-100	Społeczny	4. Szkoła jutra	Powiat rypiński/ Gmina Miast Rypin	3 100 000,00	85	2 635 000,00 (powiat rypiński) 148 809,45 zł (Gmina Miasto	2 635 000,00 (powiat rypiński) 148 809,45 (Gmina Miasto Rypin)	465 000,00 (Gmina Miasta Rypin)	10.2.2	
Obszar: III, VIII, IX	2017-2018		Społeczny	5. Przedszkole Jutra – II etap	Gmina Miasta Rypin	310 000,00	85	263 500,00	263 500,00	46 500,00	10.3.1	
Obszar VIII	2018-2019		Infrastrukturalny	6. Centrum Aktywności Społecznej w Rypinie – modernizacja rypińskiego Domu Kultury tzw. „Katolik:	Gmina Miasto Rypin	4 000 000,00	60	3 400 000,00	2 400 000,00	1 600 000,00	6.2	1, 2, 3
Obszar: III	2019-2020		Infrastrukturalny	7. Modernizacja budynku mieszkalnego przy Nowe Osiedle 18	Gmina Miasta Rypin	500 000,00	85	425 000,00	425 000,00	72 500,00	6.2	1, 2, 3

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Obszar: IX	2019-2021	Infrastrukturalny	8. Modernizacja budynku "Zgoda"	Gmina Miasta Rypin	3 000 000,00	85	2 550 000,00 (Polski Fundusz Rozwoju)			2 550 000,00 (Polski fundusz Rozwoju) 450 000,00 Środki Własne Gminy				

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Ramy finansowe projektów z listy uzupełniającej dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcie rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					6	7	8	
1 Obszar IX	1	Infrastrukturalny	Muzeum Miasta Pogranicza rewitalizacyjnego dawnego Magistratu Miejskiego	2 500 000,00				1 500 000,00 (Polski Fundusz Rozwoju, Budżet własny Gminy)

Źródło: Opracowanie własne

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

13. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Rewitalizacja jest procesem złożonym, który poprzez swoje skomplikowanie wymaga szczególnych działań logistycznych związanych z nadzorowaniem realizacji zapisów Programu. W związku z tym Władze Gminy Miasta Rypin tworząc program zadbały o efektywny sposób materializacji zapisów Programu Rewitalizacji wprowadzając odpowiednie narzędzia zarządzania.

Dlatego też na początkowych etapach tworzenia Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 powołano do życia Zespół do spraw opracowania Programu Rewitalizacji (ZOPR). Koordynatorem zespołu był Burmistrz Gminy Miasta Rypin, który zarządzał, monitorował oraz korygował na bieżąco działanie zespołu.

Rysunek 10. Schemat zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023

Źródło: Opracowanie własne

Z chwilą uchwalenia Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 Zespół do spraw Opracowania Programu Rewitalizacji zostanie rozwiązany,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

a w jego miejsce zostanie powołany Zespół ds. Realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin.

Głównym koordynatorem będzie Burmistrz Gminy Miasta Rypin, który przejmie obowiązki związane z:

- Monitorowaniem stałym, koncentrującym się na nadzorowaniu wszelkich działań przyczyniających się do realizacji celów niniejszego dokumentu. Działalność ta obejmować będzie również nadzorowanie bieżących prac pozostałych członków zespołu, nadzorowanie harmonogramu czasowego oraz finansowego określonego we wcześniejszych pracach nad Programem Rewitalizacji.
- Raportowaniem, w oparciu o konieczność opracowywania sporządzania sprawozdania zawierającego informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego (wraz z podaniem wartości aktualnej, wartości bazowej oraz wyjaśnieniem w przypadku, gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych) co najmniej raz na 2 lata.
- Koordynowaniem wszelkich prac wdrożeniowych związanych z realizacją przedsięwzięć opisanych w Programie Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.
- Aktualizacją Programu Rewitalizacji w przypadku braku efektów związanych z realizacją przedsięwzięć, czy też zmieniającą się sytuacją na terenie Gminy Miasta Rypin.
- Organizacją konkursów mających na celu wyłonienie wykonawców przedsięwzięć infrastrukturalnych, związanych z realizacją Programu Rewitalizacji.
- Współpracą z beneficjentami Programu w celu podtrzymania dialogu i zapewnienia partycypacji społecznej na etapie realizacji procesu rewitalizacji na obszarze Gminy Miasta Rypin.

Wsparciem dla Burmistrza Gminy Miasta Rypin będzie asystent w postaci pracownika Urzędu Miasta zajmujący stanowisko dotyczące pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej. Zakres jego obowiązków będzie obejmował min.:

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

- Poszukiwanie danych związanych potrzebnych do Sprawozdań oraz bieżącego monitoringu potwierdzających efekty realizacji Programu Rewitalizacji;
- Udział w pracach związanych z konstruowaniem co najmniej raz na dwa lata Sprawozdań oceniających stopnień realizacji założeń Programu Rewitalizacji;
- Wyłanianie podmiotów odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć zapisanych w niniejszym dokumencie.
- Udział w spotkaniach partycypacyjnych z beneficjentami Programu Rewitalizacji podczas jego realizacji.

W celu zapewnienie pełnej partycypacji społecznej już po przyjęciu Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023 w skład zespołu wejdą również mieszkańcy, przedsiębiorcy i inne podmioty działające na terenie Gminy. Wybór kandydatów pozostałych członków Zespołu ds. realizacji programu rewitalizacji zostanie poprzedzony zbieraniem kandydatur przez minimum 21 dni. Ogłoszenie dotyczące naboru zostanie zamieszczone na stronie internetowej Gminy Miasta Rypin oraz stron Biuletynu Informacji Publicznej Gminy. Wybór nastąpi w z góry określonym terminie w miejscu do tego przeznaczonym, a kandydaci zostaną wybrani większością głosów obecnych osób na spotkaniu elekcyjnym. Poza wyżej wymienionymi działaczą będą pozostali członkowie Zespołu Realizacji Programu Rewitalizacji oraz pracownicy odpowiednich referatów Urzędu Miasta Rypin. Pozostali członkowie ZRPR będą prowadzić działalność doradczą i opiniotwórczą w odniesieniu do prac głównego koordynatora.

W skład Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji mogą zostać powołani m.in.:

- Burmistrz - jako główny koordynator,
- Asystent koordynatora,
- Pracownicy Urzędu Gminy,
- reprezentanci organizacji społecznych (lokalnych stowarzyszeń, klubów sportowych),

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

- reprezentanci mieszkańców,
- reprezentacja sektora NGO
- reprezentanci lokalnych przedsiębiorców.

Proces koordynacji zarządzaniem i realizacją zostanie zapewniony dzięki spotkaniom informacyjnym organizowanym przez głównego koordynatora Zespołu do spraw Realizacji Programu Rewitalizacji w terminach dogodnych dla wszystkich podmiotów współuczestniczących w procesie realizacji założeń Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023. Poza Sprawozdaniem tworzonymi co najmniej raz na dwa lata, podmioty podległe głównemu koordynatorowi będą przedstawiać raporty z realizacji Programu Rewitalizacji w określonym czasie.

Zmiana założeń Programu Rewitalizacji lub aktualizacja dokumentu, jest narzędziem wspomagającym twórców Programu, oraz jego beneficjentów w celu zrealizowania założeń dokumentu. Wszelkie zmiany/aktualizacje będą następowały po ocenie sprawozdań przygotowywanych co dwa lata. Decyzja dotycząca aktualizacji programu zostanie podjęta przez członków Zespołu ds. Realizacji Programu Realizacji, gdy zostanie zaakceptowana przez:

- Burmistrza;
- lub min. 2/3 członków ZRPR;
- lub min. 250 przedstawicieli grup interesariuszy z obszaru rewitalizacji wyrazi na to zgodę.

W przypadku podjęcia decyzji o konieczności naniesienia znaczących zmian w założeniach Programu Rewitalizacji, a w konsekwencji aktualizacji całego dokumentu, zakłada się pełny udział mieszkańców Gminy Miasta Rypin, w opiniowaniu treści proponowanych korekt. Konsultacje społeczne, zupełnie jak obecnie, będą odbywały się na wielu płaszczyznach komunikacji. Przewiduje się możliwość korekty systemu konsultacji zgodnie potrzebami.

Ponadto, w celu zapewnienia współdecydowania oraz aktywnego uczestnictwa, jak największej liczby ludności w działaniach rewitalizacyjnych, przez cały okres

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin, prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem społeczeństwa o stanie zaawansowania realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie. Chcąc zagwarantować każdemu zainteresowanemu dostęp do aktualnych informacji i możliwość zgłaszania uwag, przewidywane są następujące formy informowania i promocji: strona internetowa Urzędu Miejskiego w Rypinie, prasa lokalna, a także spotkania członków ZRPR z lokalną społecznością oraz potencjalnymi beneficjentami działań rewitalizacyjnych.

14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany otoczenia PR

Dla sprawnego przeprowadzenia rewitalizacji, jako procesu złożonego, wymagającego precyzyjnej koordynacji poszczególnych działań logistycznych, niezbędne jest także opracowanie dobrze funkcjonującego systemu jego ewaluacji. Zgodnie z Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, monitoring jest kluczowym elementem w fazie realizacyjnej Programu Rewitalizacji. W niniejszym rozdziale zostanie omówiony proces kontrolujący oraz nadzorujący postępy prac, związanych z realizacją PR Gminy Miasta Rypin.

Podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzenie monitoringu oraz ocenę realizacji PR będzie Zespół ds. Realizacji Programu Rewitalizacji (ZRPR), zapewniający kontrolę obywatelską nad PR, omówiony szerzej w rozdziale 13 niniejszego opracowania. W skład ZRPR wejdą przedstawiciele władz samorządowych Gminy Miasta Rypin wraz z wydelegowanym pracownikami Urzędu Miejskiego oraz wybrani podczas spotkania elekcyjnego przedstawiciele mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych i innymi podmiotów funkcjonujących na terenie gminy. Schemat działań dotyczących monitorowania realizacji Programu Rewitalizacji przedstawiono na schemacie zamieszczonym poniżej (diagram 8)

Za zebranie danych oraz stworzenie raportu odpowiedzialni będą pracownicy Urzędu Miejskiego, wchodzący w skład Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji. Takie rozwiązanie jest wynikiem doświadczenia i możliwości fizycznych zbierania danych dotyczących realizacji założeń Programu Rewitalizacji przez pracowników Urzędu Miejskiego w Rypinie. Sam zespół będzie organem jedynie opiniującym stopień realizacji celów.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

*Diagram 8 Schemat działań dotyczących monitorowania realizacji Programu
Rewitalizacji*

Źródło: Opracowanie własne

ZRPR będzie stanowił forum współpracy i dialogu lokalnej społeczności z władzami samorządowymi w zakresie ewaluacji Programu Rewitalizacji w trakcie całego okresu jego realizacji (sprawozdanie – ocena – aktualizacja), a także pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza.

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji zostaną określone przez Burmistrza Gminy Miasta Rypin w drodze zarządzenia najpóźniej w ciągu 2 miesięcy od uchwalenia PR, w oparciu m.in. o wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Sposób wyłaniania członków ZPR - zgłoszeni kandydaci, spełniający ustalone wymogi, wybierani będą większością głosów przez uczestników spotkania elekcyjnego (współdecydowanie).

Realizacja/wdrażanie PR i jego bieżące monitorowanie/ewaluacja będzie się odbywać minimum raz na 2 lata przy udziale interesariuszy z wszystkich grup (w tym osób/podmiotów, korzystających ze wsparcia/projektów w ramach PR, w sposób:

1. pośredni - poprzez opracowanie i opiniowanie przez ZRPR raportów z monitoringu/ewaluacji wdrażania PR i udział ZRPR w wypracowywaniu optymalnych przedsięwzięć naprawczych/usprawniających wdrażanie PR,
2. bezpośredni² - poprzez:

² Badania będą prowadzone przy użyciu ankiet, wirtualnych oraz papierowych. Badania ciągłe będą możliwe z użyciem ankiety, która zostanie na stałe umieszczona na stronie internetowej Gminy oraz poprzez kontakt z wyznaczonymi pracownikami UM Rypin. Badanie okresowe będzie polegało na ankietyzacji minimum raz na dwa lata. Podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzenie badań będzie UM Rypin.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023

- aktywny udział w realizacji projektów w ramach PR,
- udział w badaniach dotyczących wdrażania PR (badania ciągłe i badania okresowe)

Głównym celem monitoringu jest dbałość o efektywność przebiegu całości procesu z uwzględnieniem realizacji założonych celów. Dlatego proces monitoringu przebiegać będzie wieloetapowo, w podziale na kilka głównych kategorii.

Podmiot odpowiedzialny za monitoring

Do prac związanych z monitoringiem, zarówno finansowym, jaki i rzeczowym powołano Zespół do Spraw Realizacji Programu Rewitalizacji. Główną rolą tego zespołu, będzie tworzenie sprawozdań oraz dokonywanie cyklicznej oceny postępów realizacji i osiągnięcia wskaźników przez kolejne realizowane projekty.

Częstotliwość pomiarów

Zgodnie z zapisami *Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*, Gmina Miasta Rypin będzie dostarczała do Instytucji Zarządzającej Regionalny RPO sprawozdania w zakresie efektywności podejmowanych działań rewitalizacyjnych w oparciu o aktualne dane dotyczące kryteriów stanu kryzysowego, na podstawie których wyodrębniono obszar rewitalizacji minimum raz na dwa lata. Poza tym Gmina będzie przedstawiać, kwartalnie sprawozdania z osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu określonych działań/poddziałań RPO WK-P w okresach kwartalnych.

Sposób pozyskiwania danych

Dane wchodzące w skład sprawozdań tworzonych w ramach monitoringu rzeczowego oraz finansowego będą zbierane analogicznie do danych wykorzystanych w procesie delimitacji obszaru rewitalizacji. Dane monitoringu finansowego wchodzącego w skład sprawozdań co dwa lata, będą bazować na podstawie kosztorysów powykonawczych. Część obejmująca monitoring rzeczowy będzie opierać się na danych ze stron Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Rypinie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Urzędu Miejskiego w Rypinie.

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Sprawozdawczość

Podstawą monitoringu będą sprawozdania tworzone przez Zespół ds. Realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin. Będą one bazować na analizie realizacji założeń finansowych określonych dokładnie w rozdziale 12. *Szacunkowe ramy finansowe*, oraz realizacji założeń rzeczowych polegających na badaniu mierników sytuacji kryzysowych wykorzystanych w procesie delimitacji i wskaźnikach opisanych w rozdziale 8. *Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.*

Zmiany/aktualizacja Programu Rewitalizacji

Zmiana założeń Programu Rewitalizacji lub aktualizacja dokumentu jest narzędziem wspomagającym twórców Programu, oraz jego beneficjentów w celu zrealizowania założeń dokumentu. Wszelkie zmiany/aktualizacje będą następowały po ocenie sprawozdań przygotowywanych co dwa lata. Decyzja dotycząca aktualizacji programu zostanie podjęta przez członków Zespołu ds. Realizacji Programu Realizacji, gdy:

- taką decyzję podejmie Burmistrz Miasta Rypin – główny koordynator;
- lub decyzja zostanie podjęta przez 2/3 członków Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji;
- lub min. 250 przedstawicieli obszaru rewitalizacji wyjdzie z inicjatywą dotyczącą aktualizacji Programu Rewitalizacji.

Poniżej przedstawiono wskaźniki realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz całego Programu Rewitalizacji.

Wyszczególnienie	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2023)
Stosunek bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym		
Obszar III	19,61%	12,67%
Obszar VIII	11,33%	10,84%
Obszar IX	14,59%	11,61%
Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3 – 5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym		
Obszar III	72,22%	94,44%

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Obszar VIII	77,27%	86,36%
Obszar IX	80,00%	91,43%
Niski poziom edukacji		
Obszar III	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty poniżej średniej wojewódzkiej	Wzrost średnich wyników o 2 pkt. procentowe
Obszar VIII	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty poniżej średniej wojewódzkiej	Wzrost średnich wyników o 2 pkt. procentowe
Obszar IX	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty poniżej średniej wojewódzkiej	Wzrost średnich wyników o 2 pkt. procentowe
Udział przestrzeni zdegradowanej w przestrzeni ogółem		
Obszar VIII	7.79%	7,75 %
Obszar IX	10,00%	9,4%
Liczba budynków, budowli których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru		
Obszar III	60%	56%

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Spis Tabel

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności Obszaru I w stosunku do Gminy Miasta Rypina w 2015r.....	21
Tabela 2. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru II w odniesieniu do powierzchni Gminy Miasta Rypin w 2015r.....	22
Tabela 3. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru III w odniesieniu do całej Gminy Miasta Rypin w 2015r.	22
Tabela 4. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru IV w odniesieniu do całej Gminy Miasta Rypin w 2015r.	22
Tabela 5. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru V w odniesieniu do powierzchni Gminy Miasta Rypin w 2015r.....	22
Tabela 6. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru VI w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.	23
Tabela 7. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru VII w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.	23
Tabela 8. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru VIII w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.	23
Tabela 9. Powierzchnia i liczba mieszkańców Obszaru IX w odniesieniu do całości Gminy Miasta Rypin w 2015r.	24
Tabela 10. Wskaźniki dla Gminy Miasta Rypin.....	25
Tabela 11. Wielkość obszaru zdegradowanego Gminy Miasta Rypin w 2015r.....	28
Tabela 12. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze w 2015r.....	32
Tabela 13. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w 2015r.....	32
Tabela 14. Analiza poziomu kształcenia na obszarze rewitalizacji w 2015r.	33
Tabela 15. Dane dot. osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji w 2015r.	33
Tabela 16. Podmioty gospodarcze na obszarze rewitalizacji w 2015r.....	34
Tabela 17. Lista wskaźników, które zostaną osiągnięte po zrealizowaniu Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.....	42
Tabela 18. Lista projektów podstawowych przewidzianych do realizacji dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.....	44
Tabela 19. Lista przedsięwzięć uzupełniających dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023	58
Tabela 20. Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych, Źródło: Opracowanie własne	62
Tabela 21. Ramy czasowe oraz finansowe projektów z listy podstawowej dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.....	72
Tabela 22. Ramy finansowe projektów z listy uzupełniającej dla Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.....	74

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Spis Rysunków

Rysunek 1. Dokumenty będące podstawą do opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.....	5
Rysunek 2. Oczekiwane cele wynikające z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych programu rewitalizacji.	7
Rysunek 3. Charakterystyka Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023	9
Rysunek 4. Lokalizacja Gminy Miasta Rypin na tle województwa Kujawsko-Pomorskiego i powiatu rypińskiego.....	16
Rysunek 5. Plan miasta Rypin.....	17
Rysunek 6. Obszar zdegradowany zdiagnozowany na terenie Gminy Miasta Rypin.....	28
Rysunek 7. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego Gminy Miasta Rypin.....	30
Rysunek 8. Ciąg logiczny realizacji założeń Programu Rewitalizacji	38
Rysunek 9. Cele Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasta Rypin w latach 2016-2023.....	41
Rysunek 10. Schemat zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Rypin na lata 2016-2023.....	75

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Załącznik 1

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

**KWESTIONARIUSZ NA POTRZEBY OPRACOWANIA
PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023**

**ETAP I. DIAGNOZOWANIE I WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I PROPOZYCJI
OBSZARU REWITALIZACJI**

Szanowni Państwo,

Gmina Miasto Rypin opracowuje **Gminny Program Rewitalizacji na lata 2016-2023 (GPR)**. Jest to bardzo ważny dokument, od którego zapisów będzie zależało to, na co zostanie wydana **znacząca ilość środków UE** przewidziana w okresie programowania 2014-2020 dla gminy.

W związku z tym prosimy o **zgłaszanie na załączonym formularzu wszelkich uwag** do zaprezentowanego raportu z diagnozy gminy (gdzie wyznaczono obszar zdegradowany i zaproponowano obszar rewitalizacji).

Nawet w przypadku braku uwag do treści wspomnianego raportu, prosimy o wypełnienie **kwestionariusza ankiety**, gdzie pomożecie Państwo **zidentyfikować najważniejsze problemy na obszarze gminy**, jej **potencjał**, a także **typować te działania**, których realizacja pomoże w niwelowaniu/eliminowaniu tych problemów.

Prośbę kierujemy przede wszystkim do **mieszkańców gminy, właścicieli nieruchomości w gminie, a także użytkowników wieczystych i osób zarządzających nieruchomościami, podmiotów prowadzących/planujących rozpocząć działalność gospodarczą lub społeczną, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i organów władzy publicznej**.

Każdy wypełniony kwestionariusz jest dla nas bardzo cenny i będzie wykorzystany w opracowanym programie.

Wypełniony formularz i kwestionariusz prosimy przekazać do:
Urzędu Miasta Rypin: ul. Warszawska 40, 87-500 Rypin
bądź e-mailem na: rypin@rypin.pl

Dziękujemy za poświęcony czas!

Zespół ds. Opracowania Programu Rewitalizacji (ZOPR)

<http://www.rypin.eu/>

tel. 054 280 96 00

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023
FORMULARZ UWAG DO DIAGNOZY GMINY MIASTA RYPIN**

Lp	Część diagnozy, której dotyczą uwagi*	Zapis w pierwotnej wersji Prezentacji (i nr slajdu zapisu)*	Proponowany zapis po zmianie (i nr slajdu zapisu)*	UZASADNIENIE*
1.	Zidentyfikowane problemy: społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe			
2.	Potencjał Gminy Miasta Rypin			
3.	Analiza wskaźnikowa gminy			

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

4.	Wyznaczony obszar zdegradowany i jego uzasadnienie			
5.	Wyznaczony obszar rewitalizacji i jego uzasadnienie			
6.	Proponowane działania/przedsięwzięcia rewitalizacyjne			

* *Pola obowiązkowe*

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

(PROSZĘ WYBRAĆ ODPOWIEDŹ POPRZEZ WSTAWIENIE W KRATCE)

1. Proszę wskazać max. 5 najważniejszych silnych stron Gminy Miasta Rypin (potencjał):	
☐	Rozwinięty przemysł metalurgiczny
☐	Warunki przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki
☐	Atrakcyjne i dobrze rozbudowane zaplecze sportowe
☐	Dobrze rozwinięta oferta kulturalna
☐	Zapewniony dostęp do opieki zdrowotnej
☐	Funkcjonowanie organów pomocy społecznej
☐	Dobry poziom bezpieczeństwa publicznego
☐	Współpraca Miasta z zagranicznymi partnerami
☐	Inne (proszę wpisać:.....)

2. Proszę wskazać max. 5 największych słabości Gminy Miasta Rypin (problemy):	
☐	Wzrost liczby osób objętych pomocą OPS w Rypinie
☐	Występowanie zjawiska „dziedziczenie biedy”
☐	Wysoka stopa bezrobocia, w szczególności wśród kobiet
☐	Niski poziom aktywności społecznej
☐	Mała liczba organizacji pozarządowych
☐	Brak rozwiniętego szkolnictwa wyższego
☐	Brak wykwalifikowanej kadry pracowniczej
☐	Nierównomierny dostęp do oferty kulturalnej
☐	Dynamicznie rosnące wydatki na pomoc społeczną
☐	Niewystarczająco rozbudowana oferta spędzania wolnego czasu, w szczególności dla seniorów
☐	Mała atrakcyjność obszaru dla młodszych pokoleń jako miejsca do życia
☐	Malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym
☐	Inne (proszę wpisać:.....)

3. Proszę wskazać max. 5 najważniejszych szans dla Gminy Miasta Rypin:	
☐	Wzrost zainteresowania lokalnymi tradycjami, rzemiosłem, rękodziełem i produktami lokalnymi
☐	Wzrost zainteresowania aktywnymi formami wypoczynku i zdrowego, ekologicznego trybu życia
☐	Rewitalizacja terenów zdegradowanych (w tym poprzemysłowych i popegeerowskich)
☐	Rozwój szkolnictwa zawodowego
☐	Rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej
☐	Nowe technologie energetyczne, bazujące na odnawialnych źródłach energii
☐	Inne (proszę napisać:.....)

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

4. Proszę wskazać max. 5 najważniejszych zagrożeń dla Gminy Miasta Rypin:	
☐	Zanieczyszczenie środowiska naturalnego, w tym przez zakłady przemysłowe.
☐	Niestabilność gospodarcza w skali całego kraju
☐	Trudności w realizacji projektów wymagających współpracy międzysektorowej i/lub ponadlokalnej
☐	Niekorzystne trendy demograficzne w skali kraju – „starzenie się” społeczeństwa
☐	Emigracja mieszkańców obszarów wiejskich do dużych aglomeracji i za granicę
☐	Inne (proszę wpisać:.....)

5. Uwzględniając wskazany przez Panią/Pana **potencjał** Gminy Miasta Rypin (silne strony), proszę zaproponować **max. 3 przedsięwzięcia/projekty rewitalizacyjne infrastrukturalne** (inwestycyjne, „twarde”), które pozwolą ograniczyć/wyeliminować wskazane przez Panią/Pana **problemy** (słabości) Gminy Miasta Rypin,-`
Dla każdego zaproponowanego projektu, proszę:
- krótko **uzasadnić** wybór,
- zaproponować możliwy do zrealizowania **projekt nieinwestycyjny („miękki”)**, który będzie powiązany z zaproponowanym projektem „twardym”

UWAGA! Proszę o jak największe precyzowanie formułowanych zadań/operacji, np.:
- stworzenie infrastruktury turystycznej w postaci „... przy
- budowa/rozbudowa/wyposażenie świetlicy w...
- stworzenie inkubatora przedsiębiorczości w...
- renowacja zabytku ... w... na potrzeby...
- realizacja projektu szkoleniowego ...
- przeprowadzenie kursów/szkoleń z...

1	Przedsięwzięcie/projekt rewitalizacyjny „twardy”
	Uzasadnienie:
	Proponowany, powiązany projekt „miękki”:

2	Przedsięwzięcie/projekt rewitalizacyjny „twardy”
	Uzasadnienie:
	Proponowany, powiązany projekt „miękki”:

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

3	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>Przedsięwzięcie/projekt rewitalizacyjny „twardy”</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Proponowany, powiązany projekt „miękki”:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	--

6. Do której z poniższych grup Pan/Pani należy?:	
☐	Mieszkaniec Gminy (ulica zamieszkania)?)
☐	Właściciel/użytkownik wieczysty/zarządzający nieruchomością w Gminie (ulica nieruchomości)?
☐	Osoba prowadząca działalność gospodarczą w Gminie, w tym rolnik (ulica działalności gospodarczej?
☐	Osoba planująca prowadzenie działalności gospodarczej w Gminie, w tym rolnik (ulica działalności gospodarczej?
☐	Osoba prowadząca działalność społeczną w Gminie (miejscowość/ulica działalności społecznej?
☐	Osoba planująca prowadzenie działalności społecznej w Gminie (ulica działalności społecznej?
☐	Osoba reprezentująca jednostkę samorządu terytorialnego/organ władzy publicznej (ulica działania JSR/organy władzy publicznej?
☐	Żadna z powyższych

7. Proszę podać swoją płeć:	
☐	K
☐	M

8. Proszę podać swój wiek: <i>[liczba ukończonych lat]</i>
--	-------

9. Skąd chciał(a)by Pan(i) czerpać informacje o programie rewitalizacji i działaniach związanych z opracowaniem tego programu? [można wskazać więcej niż 1 odpowiedź]	
☐	Spotkania osobiste
☐	Telewizja
☐	Radio
☐	Prasa

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

☐	Strony WWW
☐	Poczta elektroniczna
☐	Poczta tradycyjna
☐	Słupy/tablice ogłoszeniowe
☐	Inna forma (która?:)

10. Jak ocenia Pani/Pan prowadzone na potrzebę programu rewitalizacji konsultacje społeczne?

☐	1 – bardzo źle
☐	2
☐	3
☐	4
☐	5 – bardzo dobrze

11. Co zmienił(a)by Pani/Pan w prowadzonych na potrzeby programu rewitalizacji konsultacjach społecznych?

.....
.....
.....
.....
.....

DZIĘKUJEMY ZA UDZIAŁ W BADANIU!

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

Załącznik 2

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

**KWESTIONARIUSZ NA POTRZEBY OPRACOWANIA
PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN NA LATA 2016-2023
ETAP II. OPRACOWANIE PROGRAMU REWITALIZACJI
ETAP III. USTALENIE ZASAD POWOŁANIA I FUNKCJONOWANIA ZESPOŁU DS.
REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI**

Szanowni Państwo,

Gmina Miasto Rypin opracowuje **Program Rewitalizacji na lata 2016-2023 (PR)**. Jest to bardzo ważny dokument, od którego zapisów będzie zależało to, na co zostanie wydana **znacząca ilość środków UE** przewidziana w okresie programowania 2014-2020 dla gminy.

W związku z tym prosimy o **zgłaszanie na załączonym formularzu wszelkich uwag** do zaprezentowanego programu rewitalizacji oraz zasad powołania i funkcjonowania Zespołu ds. realizacji programu rewitalizacji.

Prośbę kierujemy przede wszystkim do **mieszkańców gminy, właścicieli nieruchomości w gminie, a także użytkowników wieczystych i osób zarządzających nieruchomościami, podmiotów prowadzących/planujących rozpocząć działalność gospodarczą lub społeczną, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i organów władzy publicznej.**

Każdy wypełniony kwestionariusz jest dla nas bardzo cenny i będzie wykorzystany w opracowanym programie.

Wypełniony formularz i kwestionariusz prosimy przekazać do:

Urząd Miasta Rypin: ul. Warszawska 40,

bądź e-mailem na: rypin@rypin.pl

Dziękujemy za poświęcony czas!

Zespół ds. Opracowania Programu Rewitalizacji (ZOPR)

<http://www.rypin.eu>

tel. 54-280-96-00

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023
FORMULARZ UWAG DO PROGRAMU REWITALIZACJI**

Lp	Rozdział PR którego dotyczą uwagi*	Zapis w pierwotnej wersji dokumentu/słajdu (i nr str. zapisu)*	Proponowany zapis po zmianie (i nr str. zapisu)*	UZASADNIENIE*
7.				
8.				
9.				

* Pola obowiązkowe

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

(PROSZĘ WYBRAĆ ODPOWIEDŹ POPRZEZ WSTAWIENIE W KRATCE)

- **Czy Pani/Pan zgadza się z wyznaczonym obszarem zdegradowanym na terenie Miasta, który obejmuje następujące ulice:**

Obszar I –ul. Kępa, ul. Spacerowa,

ul. Piłsudskiego, ul. Mleczarska, ul. Wójtostwo, ul. Rzeźnicza,

ul. Piaski, ul. Brzozowa, ul. Sikorskiego, ul. Żytnia.

Obszar III – obszar ten obejmuje teren Nowego Osiedla

Obszar VIII – odcinek ul. Kościuszki od nr 10, ul. Toruńska, ul. Podgórna,

ul. Miła, ul. Pogodna, ul. Podmiejska, ul. Sportowa, ul. Osiedle Sportowe oraz
ul. Lipnowska.

Obszar IX – ul. 21 Stycznia, ul. Chojeckiego, ul. Garncarska, ul. Gdańska,

ul. Jana Pawła II, ul. Kilińskiego, ul. Rynek, ul. Zduńska, ul. Nadrzeczna,

ul. Kościuszki od nr 1 do nr 10, ul. Plac Sienkiewicza.

TAK

NIE (uzasadnienie)

.....
.....
.....
.....

- 12. Czy Pani/Pan zgadza się z wyznaczonym obszarem rewitalizacji na terenie Miasta, który obejmuje:**

Obszar III – obszar ten obejmuje teren Nowego Osiedla

Obszar VIII – odcinek ul. Kościuszki od nr 10, ul. Toruńska, ul. Podgórna,

ul. Miła, ul. Pogodna, ul. Podmiejska, ul. Sportowa, ul. Osiedle Sportowe oraz
ul. Lipnowska.

Obszar IX – ul. 21 Stycznia, ul. Chojeckiego, ul. Garncarska, ul. Gdańska, ul.

Jana Pawła II, ul. Kilińskiego, ul. Rynek, ul. Zduńska, ul. Nadrzeczna,

ul. Kościuszki od nr 1 do nr 10, ul. Plac Sienkiewicza.

TAK

NIE (uzasadnienie)

.....
.....
.....
.....

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

**13. Czy Pani/Pan zgadza się z wyznaczonym celem:
*Aktywizacja mieszkańców poprzez zwiększenie partycypacji w życiu społecznym ludności zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz rozwój dzieci i młodzieży***

TAK

NIE (uzasadnienie)

.....

.....

.....

.....

14. Czy Pani/Pan zgadza się z następującymi proponowanymi działaniami rewitalizacyjnymi:

- a) Centrum Aktywności społecznej w Rypinie
- b) Projekt „Aktywny Senior”
- c) Centrum Wsparcia NGO na terenie powiatu rypińskiego
- d) Młodzieżowy Klub Środowiskowy
- e) Rewitalizacja dawnego budynku magistratu miejskiego
- f) Rypiński punkt programowania
- g) Rewitalizacja obszaru przy ul. Nowe Osiedle
- h) Projekt pn.: „Trener Środowiskowy”
- i) Rewitalizacja budynku „Zgoda”
- j) Projekt pn.: „Szkłane okno na świat”

TAK

NIE (uzasadnienie)

.....

.....

.....

.....

15. W jaki sposób powinni być wybierani członkowie Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji

spotkanie elekcyjne

głosowanie online

głosowanie na kartach wyborczych w wyznaczonym punkcie

inne ...

16. Jakie grupy powinny reprezentować osoby wchodzący w skład Zespołu ds. ds. Realizacji Programu Rewitalizacji [można wskazać więcej niż 1 odpowiedź]

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

☐	organizacje społeczne
☐	przedsiębiorców
☐	mieszkańców
☐	władze samorządowe
☐	inne ...

17. Ile osób powinien liczyć Zespół ds. Realizacji Programu Rewitalizacji

☐	3 - 4
☐	5 - 6
☐	7-8
☐	9-10
☐	więcej

18. Ile lat powinna trwać kadencja Zespołu ds. Realizacji Programu Rewitalizacji

☐	rok
☐	2 lata
☐	4 lata
☐	więcej

19. Do której z poniższych grup Pan/Pani należy?:

☐	Mieszkaniec Miasta (ulica zamieszkania?)
☐	Właściciel/użytkownik wieczysty/zarządzający nieruchomością w Mieście (ulica nieruchomości?)
☐	Osoba prowadząca działalność gospodarczą w Mieście (ulica działalności gospodarczej?)
☐	Osoba planująca prowadzenie działalności gospodarczej w Mieście (ulica działalności gospodarczej?)
☐	Osoba prowadząca działalność społeczną w Mieście (ulica działalności społecznej?)
☐	Osoba planująca prowadzenie działalności społecznej w Mieście (ulica działalności społecznej?)
☐	Osoba reprezentująca jednostkę samorządu terytorialnego/organ władzy publicznej (ulica działania JSR/organy władzy publicznej?)
☐	Żadna z powyższych

20. Proszę podać swoją płeć:

☐	K
--------------------------	---

**PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTA RYPIN
NA LATA 2016-2023**

☐	M
--------------------------	---

21. Proszę podać swój wiek:

[liczba ukończonych lat]

.....

22. Skąd chciał(a)by Pan(i) czerpać informacje o programie rewitalizacji i działaniach związanych z opracowaniem tego programu? *[można wskazać więcej niż 1 odpowiedź]*

☐	Spotkania osobiste
☐	Telewizja
☐	Radio
☐	Prasa
☐	Strony WWW
☐	Poczta elektroniczna
☐	Poczta tradycyjna
☐	Słupy/tablice ogłoszeniowe
☐	Inna forma (która?:)

23. Jak ocenia Pani/Pan prowadzone na potrzebę programu rewitalizacji konsultacje społeczne?

☐	1 – bardzo źle
☐	2
☐	3
☐	4
☐	5 – bardzo dobrze

Co zmienił(a)by Pani/Pan w prowadzonych na potrzeby programu rewitalizacji konsultacjach społecznych

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DZIĘKUJEMY ZA UDZIAŁ W BADANIU!